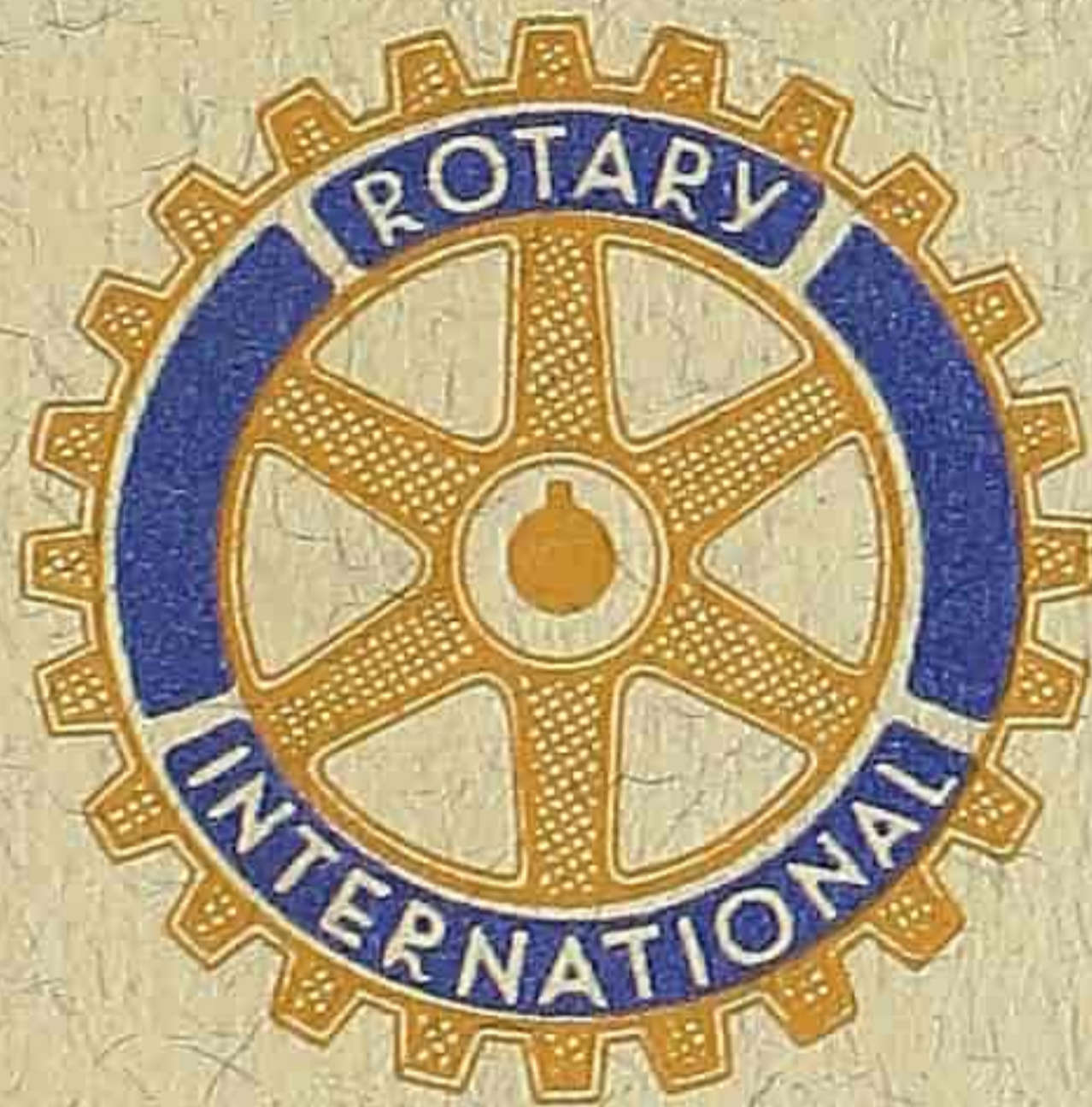

Poštarina plaćena u gotovom.

JUGOSLOVENSKI ROTAR

SUŠAK 1936 APRIL

JADRANSKA PLOVIDBA D. D. SUŠAK (YUGOSLAVIA)

Vrši redovitu parobrodarsku
službu u svim pravcima

JADRANSKOG MORA

Podržava turističke pruge za
Dalmaciju

Albaniju

i Grčku

uz paušalne cijene.

Prvoklasni udobni parobrodi
— dobra posluga — dobra
kuhinja.

Obavijesti daje Jadranska
Plovidba (putnički ured
Masarykovo šetalište, telefon
3-48) u Sušaku i svi važniji
putnički uredi u
tu- i inozemstvu.

Entertains the best regular fast
services in all directions of the
A D R I A T I C S E A

Cruises to

Dalmatia

Albania

and Greece

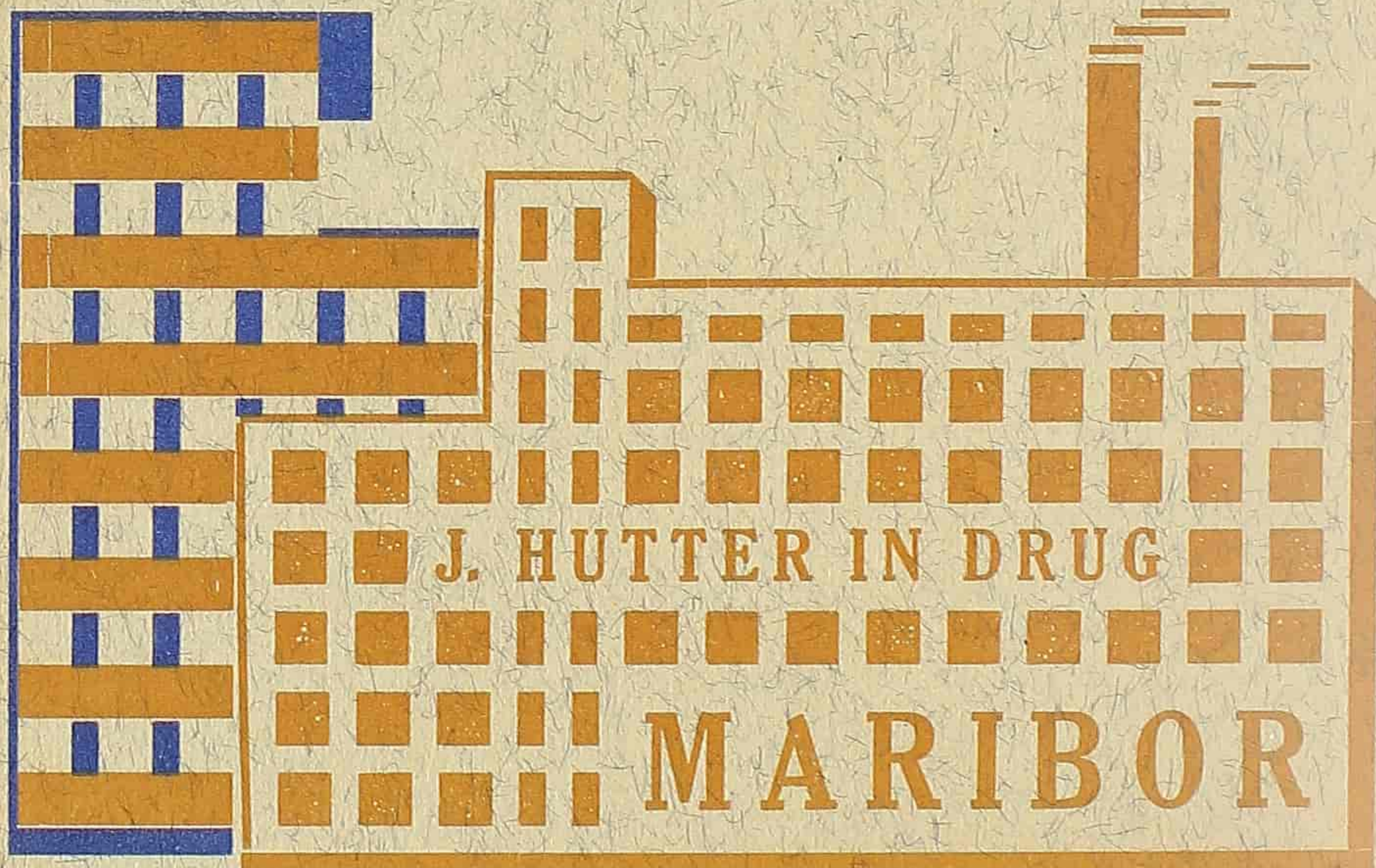
at very moderate round trip
arrangement.

The first class passenger stea-
mers, accomodations, cuisine,
and attendance are first rate.

For prospectus and informa-
tion apply: Jadranska plovidba
d. d. Sušak (Passenger office
tel. 3-48) and other Tourist offi-
ces in Yugoslavia and abroad.

J. HUTTER IN DRUG

Prva domaća tvornica klotov in silkov in tvornica hlačevine

JUGOSLOVENSKI ROTAR

GOD. IV

15 IV 1936

BR.

10

UREDNIK: Dr. VIKTOR RUŽIĆ
GUVERNER 77. DISTRIKTA
SUŠAK, STROSSMAYEROVA ULICA
BROJ 12 I. - - TELEFON BROJ 90
ČEKOVNI RAČUN KOD FILIJALE POŠT. ŠTE-
DIONICE U ZAGREBU BR. 39.552. — IZLAZI
SVAKOG 15-OG U MJESECU — CIJENA 60
DINARA GOD. — POJEDINI BROJ 5 DINARA

10 M E S E Č N O P I S M O

Draga braćo rotari!

1. Marni R. C. Dubrovnik spremio je sve da Vas srdačno dočeka na našoj IV. distriktnoj konferenci. Kako svi znaci kazuju neće biti uzaludna njegova nastojanja da privuče što više učesnika na konferenciju.

Molim naročito sve novoizabrane pretsjednike i tajnike da se 1. maja u veče nadju na sastanku u Dubrovniku.

Uprava R. I. razaslala je klubovima predloge koji će se raspraviti na konvenciji u Atlantic City. Svi klubovi treba da ih rasprave tako da može delegat kluba na konferenci u Dubrovniku zauzeti gledište koje odgovara željama kluba.

2. Uprava R. I. odobrila je ovaj zvanični prevod četiriju rotarskih ciljeva:

„Ciljevi rotarstva posvećeni su idealu služenja kao osnovici svake čestite delatnosti a naročito:

1. negovanju ličnih odnosa, poznanstva i prijateljstva radi uvećanja mogućnosti služenja opštim interesima;
2. postavljanju visokih etičkih merila u poslu i zvanju, priznavanju vrednosti svakoga korisnog zanimanja i nastojanja svih rotara da svoju delatnost upotrebljavaju kao priliku da služe ljudskom društvu;
3. primenjivanju ideala služenja u ličnom, poslovnom i javnom životu svakoga rotara;
4. unapredjivanju međunarodnog sporazumevanja, dobre volje i mira putem svetske drugarske zajednice ljudi od posla i zvanja, ujedinjenih u idealu služenja“.

Klubovi 77 distrikta treba stoga da saobraze onaj deo svojih pravila koji govori o svrsi kluba sa ovim tekstom.

3. R. C. Bitolj slavi na Duhove Charter-Slavu. U želji da se braća upoznadu sa onim delom naše domovine upriličuje klub time u vezi izlet na divno Ohridsko jezero i romantičan u našoj novoj istoriji proslavljeni Kajmakčalan.

4. Dr. Karel Neuwirt zauzeti će u godini 1936/37 mesto člana uprave R. I. Jugoslovenski rotari se iskreno raduju tome i čestitaju mu.

5. Treća svetska konferenca Internacionalnog društva za sakatu decu održaje se u Budimpešti od 29. VI. do 3. jula t. g. Rotarima koji rade na tom polju savetuje se da kongresu prisustvuju.

Sve informacije daje: Dr. Balthazar Horvath, Semmelweisutca 9. Budapest IV.

6. U maju održaju skoro svi distrikti Europe distriktne konference. Molim braću da svoja putovanja u inostranstvo u tom mesecu udese tako da prisustvuju kojoj od tih konference.

Sa srdačnim rotarskim pozdravom i do vidjenja u Dubrovniku

Dr. VIKTOR RUŽIĆ,
guverner 77 distrikta R. I.

PROGRAM

IV. DISTRIKTNE KONFERENCE

77 DISTRIKTA R. I. U DUBROVNIKU

PETAK 1 MAJA

20 h. Drugarski sastanak i neobavezna večera u Hotel Petki Dubrovnik 2.

21 h. Sastanak novoizabranih pretsjednika i tajnika (na s/s »Prestolonasljednik Petar« u luci Dubrovnik 2).

SUBOTA 2 MAJA

8.30 sati. Sastanak i dogovor izvršnog odbora konference i pretsjednika ostalih odbora pod pretsedništvom distriktnog guvernera u gradskoj vijećnici.

9 h. Konferenca delegata klubova u gradskoj vijećnici.

1) Dogovor o predlaganju kandidata za distriktnog guvernera.

2) Dogovor o mjestu naredne distriktne skupštine.

3) Izbor člana E. A. C. i njegovog zamjenika.

4) Distriktno vijeće i distriktna kasa (referira dr. Ružić).

5) Distriktni organ i publikacije (referira dr. Vl. Belajčić).

6) Arhiv distrikta (referira Dragan Tomljenović).

7) Rotiranje sjedišta godišnjih internacionalnih konvencija R. I. (referira Pavle Ostović).

Distriktna konferenca u Bondinom teatru.

11 h. Otvaranje konference.

11.10 Pretsjednik domaćinskog kluba Dr. Mirko Mladinov pozdravlja učesnike (R. C. Dubrovnik).

11.25 Izveštaj distriktnog guvernera o radu distrikta u minuloj godini.

11.40 Rešavanje o predlozima konference delegata (referira Dr. Teodor Pejčić R. C. Beograd).

12 Dr. Ivo Boschi (R. C. Subotica): Uticaj Rotarstva na izgradnju čovekove ličnosti.

12.15 Dr. Ivan Slokar (R. C. Zagreb): Zadrugarstvo i Rotarstvo.

12.30 Saopštenja tajnika izvršnog odbora distriktne konference Milivoja Sokolovića.

13 h Zajednički ručak u Hotel Imperialu.

RAD U ODBORIMA

15 h Izlet sa brodom s/s »Prestolonasljednik Petar«; za vreme vožnje od Dubrovnika do Cavtata od 15.30—16.30 rad u odborima.

a) **Odbor za služenje u klubu:** Pretsednik Edo Marković (R. C. Beograd), tajnik Mr. Ph. Eugen Šrepel (R. C. Slavonski Brod), »Saradnja među klubovima« (referira Dr. Viljem Krejči R. C. Ljubljana).

b) **Odbor za služenje u zvanju:** Pretsednik Henrik Sabothy (R. C. Maribor), tajnik Dr. Velimir Kalafatić (R. C. Varaždin). »Osiguranje

službenika i radnika za slučaj starosti, iznemoglosti i smrti« (referira Dr. Adolf Golia R. C. Ljubljana).

c) **Odbor za služenje zajednici:** Pretsednik Dr. Mihovil Abramić (R. C. Split), tajnik Vilim Conen-Jakobčić (R. C. Subotica). »Suzbijanje prosjačenja« (referira Nikola Očigrija, R. C. Sušak).

d) **Odbor za zbrinjavanje mladeži:** Pretsednik Prof. Ing. Gjuro Stipetić (R. C. Zagreb), tajnik Fran Škof (R. C. Maribor). »Zaposlenje mladeži za vreme ferija« (referira Velimir Popović (R. C. Skoplje).

e) **Odbor za međunarodno služenje:** Pretsednik Poduje Dr. Jozo, tajnik: Stanger Dr. Ulikse. »Saradnja slavenskih rotary klubova« (referira jedan član beogradskog kluba).

21 h. **Svečani banket sa plesom u Hotel Imperialu** (dame večernje toalete, gospoda smoking).

NEDJELJA 3 MAJA

10 h. **Svečana i zaključna konferenca u Bondinom teatru.** Pretsednik domaćinskog kluba pozdravlja izaslanika R. I. Prof. Dr. Karel Neuwirta i novo nadošle goste.

10.10 h. Govor guvernera Dr. Viktora Ružić-a.

10.25 h Govor izaslanika R. I. Prof. Dr. Karel Neuwirta.

10.30 h. Otpozdrav iz redova učesnika.

11 h. Prof. A. Jelačić (R. C. Skoplje) Rotarstvo i Slavenstvo.

11.50 h. Prof. Ing. Stipetić Gjuro (R. C. Zagreb): »Briga rotara za mladež«.

11.30 h. Izvještaji izvršnog odbora i predlaganje rezolucija (referira Dr. Vladimir Belajčić (R. C. Novi Sad).

11.45 h. Predaja trofeja po distriktnom guverneru.

12 h. Govor izabranog guvernerskog kandidata.

12.15 h. Saopštenja tajnika distriktne konference.

Zaključak konference.

13.15 h. Zajednički ručak na parobrodu »Prestol. Petar« za vrijeme vožnje od Gruške luke do Šipana i Lopuda.

17 h. Zakuska na Lopudu i povratak u Dubrovnik.

VOZNI RED POSEBNOG BRODA s/s „PREST. PETAR“

Četvrtak 30. IV.	23.45	⚓	Sušak	↑	5.15	5. V. utorak
Petak 1. V.	—		Šibenik		20	4. V. ponedjeljak
„ „	10.30		Split		13	„ „
„ „	11.30		Hvar		10	„ „
„ „	—		Korčula		8	„ „
„ „	15.15		Dubrovnik	⚓	7	„ „
„ „	16.15				—	„ „
„ „	19.30	↓			24	3. V. nedjelja

Ovim brodom mogu putovati i oni učesnici konference koji se nisu za to putovanje prijavili uz naplatu prevoznine kao na redovnim linijama uz 50% popusta bez prava na kabinu. — **Vozne karte moći će oni kupiti samo na brodu kod vođe puta. Druge karte ne važe.**

R. C. BITOLJ

Na Duhove slavi R. C. Bitolj svoju Charter slavu. Tu nam se pruža prigoda da vidimo krajeve kojima daju obilježje interesantni spomenici sredovjekovne kulture, tragovi stoljetne pripadnosti otomanskom carstvu i veličanstvena priroda. Za nas su tim interesantniji što su bili poprište teških borba u svjetskom ratu.

Sama Charter-slava biti će u Bitolju 31 maja u veče.

1 juna zajednički izlet autobusima u Ohrid i na čarobno Ohridsko jezero. Izlet na starodrevni manastir Sv. Naum čiji osnutak leži u X. vijeku. U podne poljski ručak u manastiru S. Nauma pored jezera, kod izvora rijeke Drima. Večera i noćenje u Ohridu, 2 juna izlet u okolinu jezera.

Povratak u Bitolj udesiće se tako, da gosti imadu vezu sa direktnim vozom Bitolj-Beograd.

Učesnici uživaju 50% popusta na državnim željeznicama.

Sve daljnje informacije kod R. C. Bitolj. (Sekretar Dr. Stanislav Popadić).

A la Pentecôte la fête de Charte aura lieu au R. C. Bitolj. Cette fête nous offre l'occasion de voir une contrée de la Yougoslavie dont les principales caractéristiques sont: les intéressants monuments de la culture du Moyen-Age, les souvenirs de l'appartenance de plusieurs centaines des années à l'empire Ottomane, entourée d'une nature toute magnifique. Cette contrée est d'autant plus intéressante qu'elle a été la scène des combats atroces durant la Guerre Mondiale.

La fête de Charte elle-même aura lieu à Bitolj le 31 Mai soir.

Le 1 Juin tour d'autobus à Ohrid. Cette ville est située au sud ensoleillé de la Yougoslavie, près de la frontière Albanaise sur le charmant lac d'Ohrid. Excursion sur le lac jusqu'au ancien monastère du St. Naum, dont les origines datent du XIème siècle. On soupera et passera la nuit à Ohrid.

Le 2 Juin excursion aux environs du lac.

Les participants ont 50% de reduction sur les chemins-de-fer d'Etat yougoslave.

Toute information détaillée du R. C. Bitolj. (Secrétaire Dr. Stanislav Popadić).

Ohrid

CHARTER 31. V. 1936.

On Whitsuntide R. C. Bitolj gets his Charter. On this occasion we can visit a part of Yugoslavia of which the characteristics are the interesting monuments of mediaeval culture, the remembrance of the Ottoman occupation during several centuries amidst a sublime nature. This part of the country is all the more interesting on account of the bloody battles that took place there during the Great War.

The Charter-feast will be held in Bitolj Mai 31. at night. The next day a trip with busses to Ohrid.

This town is situated in the sunny South of Yugoslavia near the Albanese border, on the lovely lake of Ohrid. Excursion over the lake to the ancient monastery of St. Naum the origin of which dates from the Xth century. Supper and lodging in Ohrid.

June 2 excursion to the surroundings of the lake. The participants have 50% reduction on the Yugoslav state-railway.

Detailed information at R. C. Bitolj (Hon. Secretary: Dr. Stanislav Popadić)

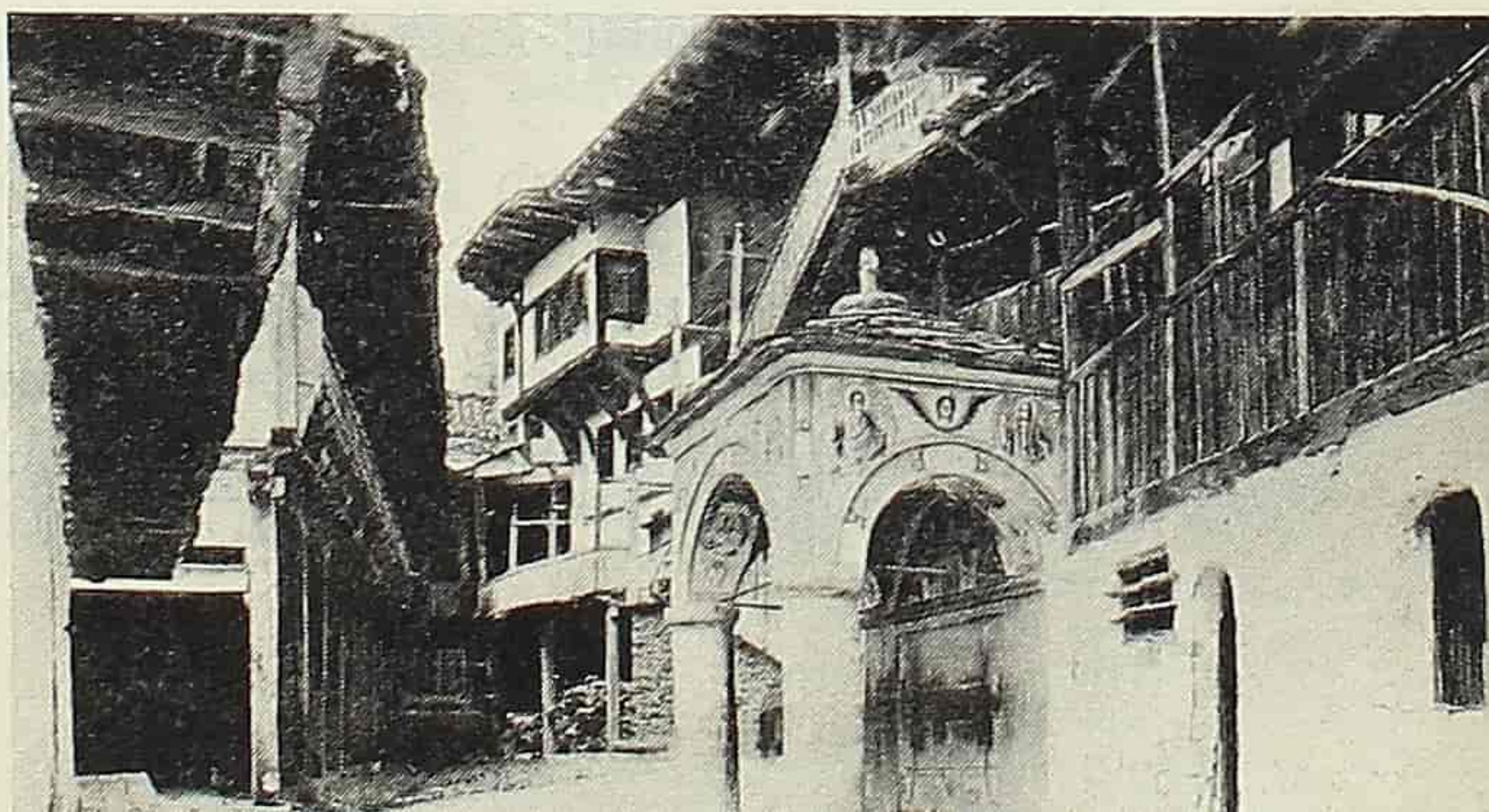
***

Zu Pfingsten findet die Charterfeier des R. C. Bitolj statt. Dieses Fest bietet uns Gelegenheit eine Gegend Jugoslawien's zu sehen, deren Merkmale die interessanten Denkmäler der mittelalterlichen Kultur, die Erinnerungen an eine mehrhundertjährige Zugehörigkeit zum ottomanischen Reich inmitten einer grossartigen Natur sind. Die Gegend ist umso interessanter, als sie der Schauplatz erbitterter Kämpfe während des Weltkrieges war.

Die Charter-Feier findet in Bitolj am Abend des 31. Mai statt.

Den 1. Juni Autobusausflug nach Ohrid. Diese Stadt liegt im sonnigen Süden Jugoslawiens, nahe an der albanischen Grenze, auf dem bezaubernden Ohridensee. Ausflug auf dem See bis zum altehrwürdigen Kloster St. Naum, dessen Anfänge ins X. Jahrh. reichen. Abendessen u. Nächtigung in Ohrid.

Den 2. Juni Ausflug in die Umgebung des Sees. Die Teilnehmer haben 50% Ermässigung auf den jugoslawischen Staatsbahnen, Weitere Informationen beim R. C. Bitolj (Sekretär Dr. Stanislav Popadić).

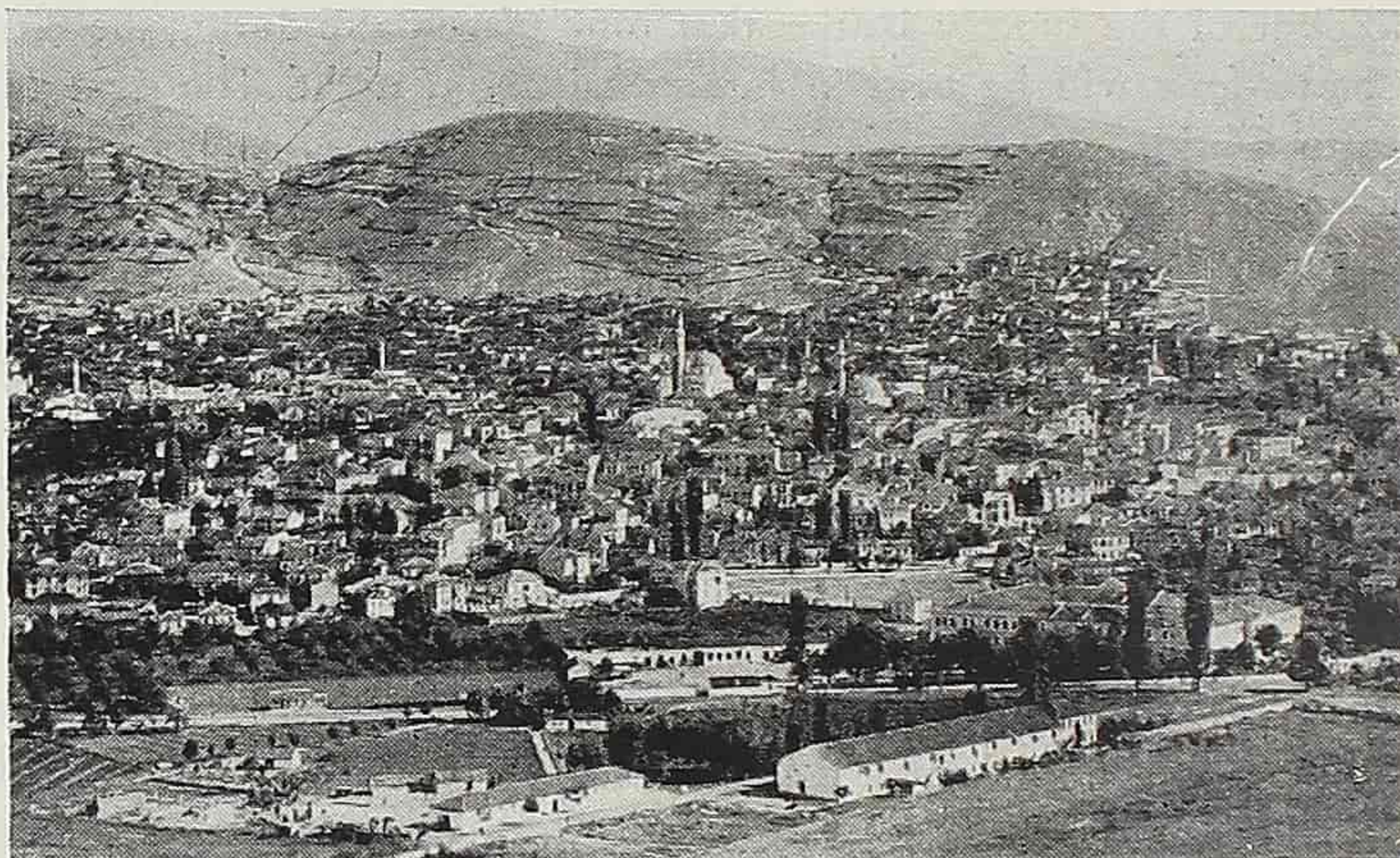
Sv. Jovan Bigorski kod Debra

BITOLJ-OHRID-SV. NAUM

BITOLJ

a) Prošlost.

Kao druga mnoga naselja na Jugu naše države tako i grad Bitolj potiče iz prechrišćanskog doba. Osnovan oko 359—358 god. pre Chr. na južnoj strani današnjeg Aleksandrovog Brda pod imenom Herakleja, on je igrao važnu ulogu u makedonskoj državi careva Filipa i Aleksandra. Grad je bio utvrđen sa akropolisom i važio je kao najglavniji grad u zapadnim oblastima drevne Makedonije.

Bitolj

Photo Griesbach i Knaus

U rimsko doba pominje se Herakleja kao velika, bogata i napredna varoš sa uređenim ulicama, lepim javnim zgradama, hramovima, kupatilima i vodovodom. Ona je dobila još veći značaj s drumom Via Egnatia, kojim je bila prema zapadu vezana sa Dračem (Dirahium), a prema jugu sa Solunom.

Od V. veka svojim bogatstvom postaje cilj Gota Todorihia i nekoliko puta je nemilosrdno pljačkana. U nemogućnosti da odoli neprekidnim najezdama nekulturnih naroda i plemena ona je oko VI. veka bila uništena, te se više ne pominje nekoliko vekova. Oskudni ostaci Herakleje mogu se danas videti kod »Sive vode«, gde se povremeno vrše arheološka iskopavanja.

Dolaskom slovenskih plemena na Balkan počele su i varoši da napreduju. Nekadašnja Herakleja pominje se već u Samuilovoj carevini pod nazivom Obitelj, od čega je ostalo i današnje ime Bitolj. Tu je Gavriilo, sin cara Samuila, imao svoje dvorove.

Usled dobrih saobraćajnih veza i samog geografskog položaja Bitolj je bio jedan od najglavnijih vojničkih i administrativnih centara

kako u Vizantijskoj, tako i u Turskoj imperiji. Tu svoju odliku on je zadržao kroz čitav niz vekova ma da je često stradao od pljačke, elementarnih nepogoda, ratova, epidemija i nasilja.

Do pre 25 godina Bitolj je bio najvažniji ekonomski centar u zapadnom delu Balkanskog Poluostrova. Zaleđe njegovog privrednog uticaja bili su cela Albanija, severo-zapadni deo Grčke i celo Povardarje. Obrt bitoljske čaršije bio je zamašan. Dok je Solun kao pristanište bio više tranzitno-komisionarsko mesto, Bitolj je obavljao pravu trgovinu, jer su se u njemu zaključivali mnogobrojni krupni trgovački poslovi. Veze bitoljskih privrednika prostirale su se izvan Evrope. Njihova solidnost je bila opšte poznata.

Dugogodišnji ratovi počev od 1912 god. pa sve do kraja 1918 god., koji su se vodili skoro stalno u neposrednoj blizini grada, uništili su ne samo njega, već i sve šta je on dotada stekao bio. Na završetku

Ohrid: Stara platana

Photo Griesbach i Knaus

ratova Bitolj je bio sav porušen, a stanovništvo raseljeno. Počelo je rađanje novog života iz ruševina i pustoši rata. Međutim, usled blizine novopovučениh granica prema Grčkoj i Albaniji, Bitolj, nekadašnji ekonomski centar prostrane bogate i mnogoljudne pokrajine, postaje silom samih okolnosti, obična pogranična varoš sa ograničenom privrednom delatnošću.

Novopodignuta pruga Veles—Prilep, kojom se Bitolj veže za normalnu željezničku mrežu naše zemlje, doprineće da se privredno opadanje grada zaustavi. Proizvodima bitoljskog kraja, a naročito voću i povrću, pruža se mogućnost da se pojave na većim i udaljenijim pijacama u unutrašnjosti države, koje su do sada, usled visokih prevoznih troškova, bile ostale neiskorišćene.

b) Sadašnjost.

Bitolj je jedan od najjužnijih gradova naše zemlje, poznat široj javnosti iz vremena svetskog rata. Ma da je on tada bio potpuno uništen usled dvogodišnjeg neprestanog bombardovanja, uspeo je da se oporavi tako, da je danas sa svojih 33.000 stanovnika, posle Skoplja, druga varoš u Vardarskoj Banovini.

Nalazeći se u plodnoj Pelagoniji, na samim padinama Peristera on je jedna od najzdravijih i najčistijih varoši na Jugu. Nadmorska visina (620 m) svež planinski vazduh, kao i hladne letnje noći stvaraju mogućnost i raspoloženje za prijatan i što duži boravak i odmor u njemu.

Najveća privlačnost za svakoga ko voli prirodu i njenu raznolikost jeste okolina Bitolja. Prema jugo-istoku na daljini od 60 km uzdiže se snežni Kajmakčalan, čije je ime usko vezano sa borbama za oslobođenje i ujedinjenje jugoslovenskog naroda. Do samog vrha ide put po kome leti saobraćaju i automobili. Ispod samoga Kajmakčalana, na šumovitom Jelaku, nalazi se turistička kuća sa 15 dobro opremljenih postelja, dok je na samom vrhu Blaženopočivši Kralj Aleksandar podigao palim borcima spomen kapelu, u kojoj se održava svečan pomen svake godine na Petrov dan uz učešće poklonika iz svih mesta naše države.

Na istoku od Bitolja nalazi se kota 1050, koja je bila važna tačka fronta u svetskom ratu, sva razorana od granata, mina, bomba i ispresecana i izbušena galerijama, zaklonima i rovovima.

Na severozapadu se uzdiže takođe poznata iz svetskog rata kota 1248, koja još čuva sve tragove teških borbi vođenih iznad Bitolja.

Pravo u zapadnom pravcu od grada na odstojanju od 6 km strmo se uzdiže plavičasti Perister, koji krije u sebi neizmerna uživanja i zadovoljstva za svakog istinskog prijatelja prirodnih lepota. Oba jezera na visini od 2.200 m, raštrkane šume i kamenjari, kao i širok pogled sa vrha prema Prespanskom jezeru i albanskim modrim planinama su kulminacija prave planinarske romantike. A kitnjasta, čista i zdrava sela šćućurena u njegovim krajnim nedrima prema zapadu i severu su ničim nezamenjiva letovališta Bitoljaca.

Sam grad nema starih spomenika ni objekata, koji bi svojom umetnošću, arhitekturom i istorijskim događajima zaslužili pažnju stranog posetioca. Kao centar trgovine daleko je on, ili ma koji od njegovih žitelja, bio od pomisli da stvara dela kojima bi se potomci docnije divili. I ono malo što je učinjeno, upropastio je rat. Jedino su džamije, sat-kula i bezisten, kao i izvesne stare kuće, od interesa za stranca koji traži da vidi originalnost mesta. Stari deo čaršije sa njemu svojstvenim načinom izlaganja i prodaje robe pruža dosta zanimljivosti. Od modernih zgrada zaslužuju pažnju oficirski dom, sokolski dom, gimnazija i narodna banka.

Bitolj je značajno kulturno-prosvetno mesto. Kao važnije prosvetne ustanove mogu se pomenuti realna gimnazija, trgovačka akademija i bogoslovija. Postojeća niža poljoprivredna škola je od velikog uticaja za spremanje dobrog poljoprivrednog podmlatka. U raznim kulturnim, prosvetnim, privrednim, sportskim, zdravstvenim i patriotskim organizacijama radi se na unapređivanju duhovno-materijalnog stanja stanovništva, tako da Bitolj nikad ne propušta da uzme učešća u manifestacijama opštekorisnog karaktera u našoj državi.

Ma da je od grčke granice udaljen svega 15 km, on je ipak važna saobraćajna i privredna tačka u jugozapadnom delu Vardarske Banovine. Prema jugoistoku ide željeznička pruga za Solun, a prema severu za Prilep—Veles. Iz njega polaze putovi za Lerin—Solun, za Resan—Ohrid—Strugu—Elbasan—Drač, za Korču (Albaniju), za

Kičevo, za Prilep i za selo Novaci (Morihovo). Ima priličan broj modernih hotela sa svima udobnostima, od kojih se pre svega mogu navesti Grand hotel Jevtić, hotel »Bosna«, »Solun« i »Turist«.

Trgovina i zanati su u znatnom opadanju, što se još više potencira brojem radnja koji je prevelik prema ekonomskoj snazi grada i njegove okoline. Izvoz i to skoro isključivo stoka, stočni proizvodi, pasulj, graorica, ječam i voće ide prvenstveno za Grčku (Solun), a voće i povrće se izvozi i u unutrašnjost zemlje.

BITOLJ-RESAN-OHRID (72 klm)

Polazeći iz Bitolja prema zapadu vodi odličan put ka Resnu i Ohridu. Na samom izlasku iz grada, a na jednom brdu iznad reke Dragora, vidi se kao neki bastion nemačko ratno groblje, u kome su sakupljene kosti oko 4000 nemačkih vojnika, palih u okolini Bitolja za vreme svetskog rata. Ovo groblje zajedno sa kapelom sazidano je isključivo od peristerskog granita.

Duž puta na okolnim brdima kao i na ograncima samoga Peristera još danas se jasno opažaju rovovi koji potsećju na krvave i neprekidne borbe vođene 1917—1918 god. u ovome kraju. Uz Perister i Kozjak vide se pripijena sela Lahci, Brusnik, Dihovo, Nižepolje, Trnovo i Magarevo, a iznad ovih poslednjih, usred borove šume, nalazi se dečije oporavilište »Štamparevac«. Dalje se ređaju sela Bratindo, Rotino, Capari, a na desnoj strani Srpci, Lera, Ramne i Đavato, sva sa lepim i velikim kućama, podignute novcem pečalbara u Americi.

Iz sela Kažana put ide zavojima ka prelazu »Đavato«, na kome se nalazi crkvica »Sv. Bogorodice«. Odavde se otvara lep i nesmetan vidik nad celom Prespom. Na jugu se beli Prespansko jezero, koje se u obliku fjorda gubi u albanske planine, a na severozapadu leži Resan (oko 4500 stanovnika) usred prostranih i naprednih voćnjaka. Malo dalje od njega prolazi se kroz Jankovac i stiže se pored sela Krušje na šumovitu planinu Bukovo. Mnogobrojnim serpentinama, sa kojih se pružaju raznoliki brdski vidici, dolazi se do samoga pevoja kod žandarmerijske stanice. Ceo lanac nedoglednih i raznoobojanih planina prelaze jedna u drugu, a između njih kao bela traka spušta se put za Ohrid. Držeći se dalje toka Openičke reke prolazi se kroz selo Openice i izbija se u selo Koselj odakle počinje ohridsko polje. Pri samom izlasku iz sela oseća se u vazduhu miris sumpora koji potiče iz same zemlje u neposrednoj blizini. Put dalje vodi pravo za Ohrid kroz čuvene ohridske vinograde, ostavljajući na levoj strani sela Leskovac i Velgošti sa manastirom Sv. Petke. Velgošti je poznato sa svojih krupnih i slatkih trešanja, koje se troše čak i na beogradskoj pijaci. Brzo se zatim između nizova topola ulazi u Ohrid.

OHRID

Na severoistočnoj strani jezera leži stari i istorijski grad Ohrid, poznat po važnim spomenicima i znamenitostima iz bliske i daleke prošlosti, kao i po naročitoj lepoti svoga položaja i obližnje okoline.

U njegovoj blizini kod sela Trebeništa i Sv. Razma otkriveni su

razni predmeti i gradnje, koje pokazuju da je u tome mestu postojao napredan ljudski život još na kraju VI. stoleća pre Christa. Pod svojim tadanjim imenom Lihnidos—Ohrid je bio poznat grad na putu Via Egnatia u oblasti Desaretiji sve do V. veka posle Christa.

Sa postepenim dolaskom i organizovanjem Slovena na Balkanu Ohrid postaje važno kulturno i političko središte. Na kraju IX. stoljeća počinje u njemu da radi Sv. Kliment i Sv. Naum, šireći hrišćansku veru i pismenost među svojim sunarodnicima. Sv. Kliment, koji je sastavio ćirilicu i nazvao je tim imenom u čast svoga učitelja Sv. Ćirila, postaje prvi slovenski arhiepiskop u naročito za njega osnovanoj arhiepiskopiji Velička. Vreme delanja Sv. Klimenta je znamenito doba i svetla strana u kulturno-prosvetnoj istoriji svih Južnih Slovena. Sv. Kliment je podigao u Ohridu crkvu Sv. Pantelejmona, u kojoj je i sahranjen, dok je Sv. Naum na suprotnoj južnoj strani jezera podigao manastir u kome se nalazi njegov grob. Manastiri i crkve rasuti po obalama jezera govore o visokom duhovnom životu koji je nekad ovde cvetao.

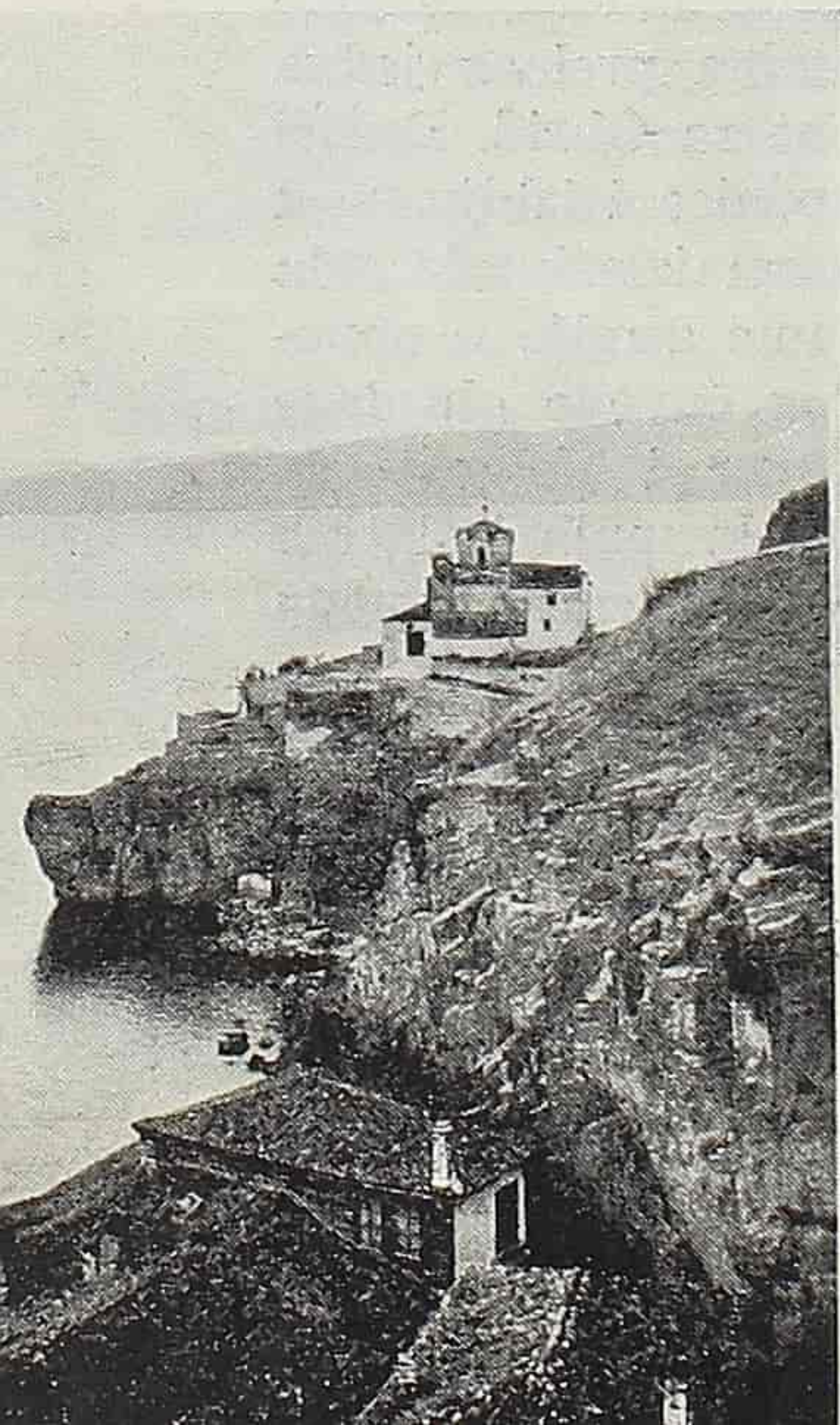
Za vreme cara Samuila (976—1014 g.) Ohrid postaje njegova prestonica i brzo napreduje u svim pravcima. Zatim prelazi pod vizantijsku vlast dok nije na kraju XIV. veka pao u ruke Turaka, koji su ga držali neprekidno do 1912 g.

Sve dok je on bio sedište Ohridske Arhiepiskopije važio je kao veliki i bogat grad. Prosveta, umetnost, trgovina i zanati bili su na zavidnoj visini u njemu. Čim je 1767 god. bila ukinuta Arhiepiskopija počeo je Ohrid naglo da opada i narod da se iseljava. Na ovaj način može da se objasni i čitav niz višespratnih a često puta i porušenih kuća, koje potsećaju na prošlu veličinu i blagostanje.

Cela varoš sa svojim krivudavim, tesnim i strmim ulicama, sa načičkanim svakojakim zgradama i poluporušenim zidinama, kao i sa svojim položajem prema jezeru, u kome se ogledaju njegove trošne kuće, predstavlja privlačan objekat za radoznalog stranca. Nebrojeno mnogo crkava i paraklisa (oko 20) od kojih neki datiraju još iz prvih stoleća hrišćanstva u ovom kraju, upotpunjuju sliku drevnoga grada. Crkva Sv. Sofije, Sv. Klimenta i Sv. Jovana u Kaneu zaslužuju detaljnije rasmatranje.

Na koju god stranu čovek da se okrene videće ono što se samo u Ohridu može videti. On ima svoju naročitu originalnost, kako u spomenicima iz prošlosti, u ukupnoj arhitektonskoj spoljašnosti grada, u tvrđavi sa zidovima, u čaršiji, u topografskom položaju varoši, u baštama, tako i u lepoti svoga jezera i obala.

Pri zalasku sunca, kad se ceo zapad zakrvavi, pruža se veličanstven i divan pogled na jezero sa ograđenog dvorišta crkve Sv. Jovana, ispod koje voda čas tiho, čas plaho udara o okomite stene obale.

Grad i plavičasto jezero, manastiri i crkve, iseckana obala i visoke planine tonu u potpunu tišinu stvarajući i kod najimpulzivnijeg živog bića raspoloženje za odmor i zaborav na sve brige, trzavice i nespokojstva svakidašnjice.

Ohrid počinje da se razvija kao turističko mesto. Ima svoju plažu »Grašnica«, koja se iz godine u godinu sve jače posećuje ne samo od naših, već i od stranaca. Hoteli »Bel vi«, »Turist« i »Srpski Kralj«, kao i priličan broj novopodignutih kuća pored jezera, pružaju gostima udoban stan. Restorani i kafane, u kojima često puta sviraju dobre kapele, ni u čemu ne ustupaju sličnim lokalima u većim gradovima.

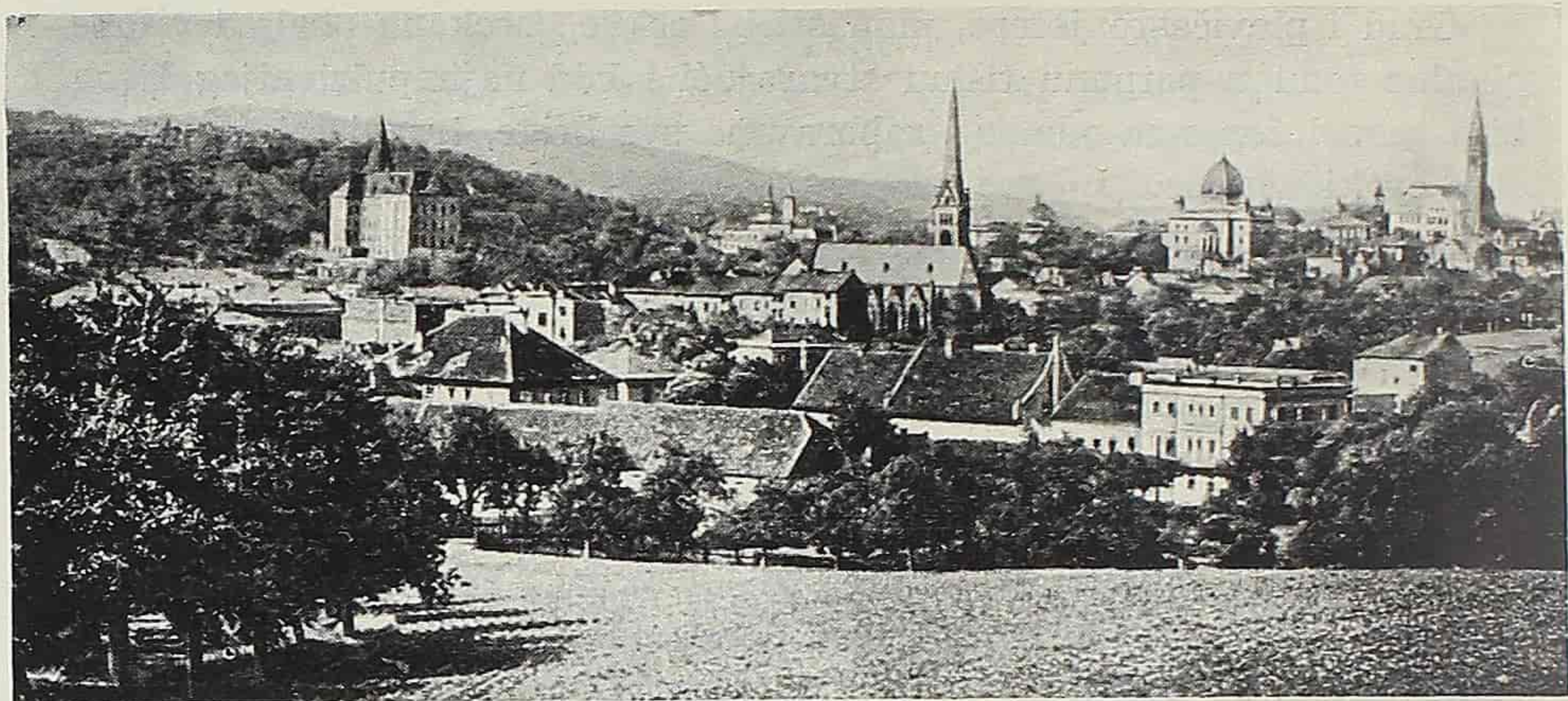
Jednodnevni izleti mogu se preduzimati u sva okolna mesta. Za Strugu, koja leži na Crnom Drimu, vodi dobar put (14 klm) pokraj severne obale jezera. Tu zaslužuje da se vidi muzej Doma Narodnog Zdravlja i »Daljan«, u kome se na jednostavan star način love čuvene struške jegulje. Na zapadnoj obali jezera do same albanske granice nalazi se ženski manastir Kalište.

OHRID-SV. NAUM (32 klm)

Iz Ohrida za Sv. Naum može se ići motornim čamcem, koji redovno saobraća na jezeru idući do albanske varošice Podgradec na suprotnoj strani jezera. Međutim, put koji ide pored istočne obale počevši od Hydrobiološke stanice, pa dalje kroz goričke vinograde i ispod samog manastira Sv. Stevana, pruža mogućnost da se vidi sva lepota prirode netaknuta čovečijom rukom. Cela je obala od Gorice do Peštana, siromašnog ribarskog sela pored samog puta, jedna prirodna bogomdana dugačka plaža.

Ostavljajući Peštane iza sebe put izbija iznad sela Trpejce da bi se posle nekoliko zavijutaka počeo ispod pograničnog sela Ljubaništa spuštati ka manastiru Sv. Nauma. Još iz daleka se jasno primećuje njegovi konaci i kule. Mala kotlina, kojom je manastir zaokružen, sva je u zelenilu i obrađena, dok je obala sa obe strane manastira odlična peskovita plaža. Crkve i manastiri, konaci i čardaci, izvori Drima sa ostrvom, sela flora i fauna tonu u jednu savršenu tišinu koja neosetno prelazi i gubi se po bistroj vodenoj površini divnog jezera. Ceo ovaj kutak, odvojen od ostalog sveta, živi u svojoj nenadmašnoj lepoti i nije čudo što sve to stvara kod svakog čoveka onu duboku pobožnost, kojom je nadahnut bio ne samo njegov osnivač pre hiljadu godina, već i svi poklonici, gosti i turisti bez razlike na veru i narodnost, koji su u narednim stolicima posećivali i posećuju ova mesta.

TEPLICE-ŠANOV

Distriktna konferenca 66 distrikta 30—31 maja 1936

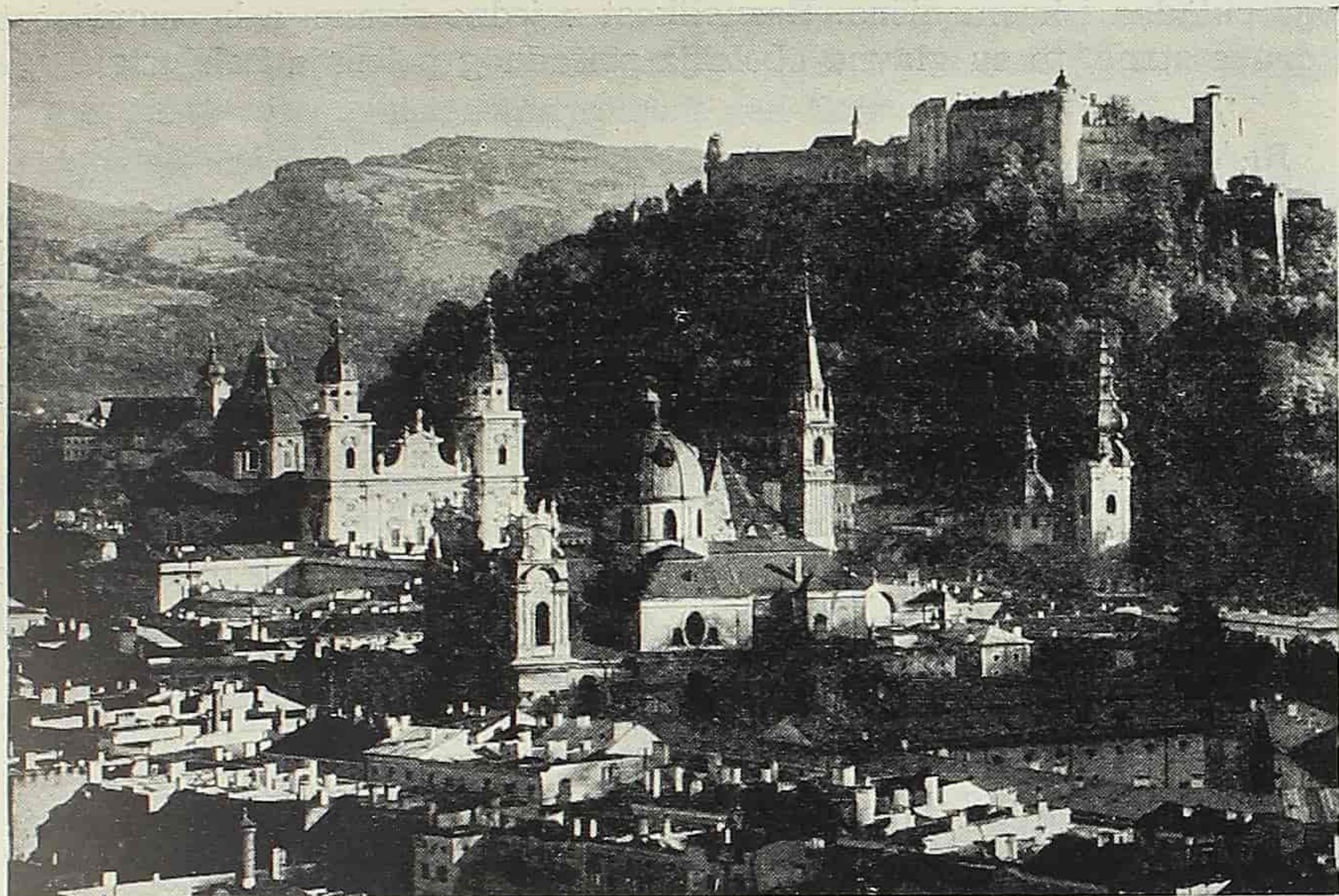
O Duhovima održaje se u Teplice—Šanovu godišnja konferenca 66 distrikta. Održaje se u jednom od najkrasnijih, a sigurno u najstarijem i najznatnijem kupalištu čehoslovačke republike. Teplice-Šanov leži oko 230 m nad morem, smjestio se u plodnoj i ubavoj dolini biel-skoj, a podno šumovitog Rudogorja, dočim ga s juga obkoljuju ogranci češkog Sredogorja. U prehistorijsko doba bila je okolina kupkah poprištem silne vulkanske djelatnosti, pa su tlo i vrutak vulkanskog podrijetla, a jednako i obližnji vrhunci, koji pripadaju području lječilišta.

Sam gradić, koji broji oko 30.000 stanovnika leži na jednoj pukotini porfirove naslage, koja je prepukla od Rudogorja na sjeveru sve do ispod samog lječilišta, te iz koje izvire ljekoviti vrutak. U pukotinama iz kojih izvire voda nađeno je mnogo predmeta još iz keltskog doba. To su darovi kojima su prastanovnici ovih krajeva bogove u pomoć prizivali ili im hvalu iskazivali, jer delovanje vrutka liči na čudo toliko je dobra i jaka voda.

Godina pronalaska vrela nesigurna je, te ju historičari stavljaju sad u ovo sad u ono doba, a narod je zaodio taj pronalazak u krasnu priču iz slavenske prošlosti. No prvi doista historijski dokumenat iz prošlosti grada Teplice—Šanova imademo tek iz XII. stoljeća, kad je Judita, žena češkog kralja Vladislava III. tamo osnovala benediktinski samostan. Kasnije su mnogi vjerski ratovi kao i 30-godišnji rat grad često oštetili, vojnici bi ga oplijenili, no veliko naviranje stranaca u lječilište opet bi doskora grad povratilo blagostanju.

Imena vladara još iz staroga vijeka pa do danas vezana su uz ime Teplice-Šanova, a duhovni velikani ko Goethe, Beethoven, Schopenhauer, Richard Wagner, Virhov i t. d. bili su lječilišni stalni posjetioči. A i danas je mjesto jedan važan kulturni centar sjeverozápadne Češke.

No više od svega zove nas tamo srdačan zov 66 distrikta i R. C. Teplice-Šanova, koji punim srcem i velikom radošću isčekuju goste iz bliza i daleka i koji tvrde da za srdačnost, prijateljstvo i promicanje rotarske uzajamnosti i nema boljeg mjesta od — Teplice-Šanova.

E. Diamant (R. C. Subotica):

SALZBURG

Donašamo ovaj prikaz Salzburga gde će se 16-17 maja održati distriktna konferenca 73 distrikta (Njemačka i Austrija).

U svojoj novoj knjizi o Salzburgu veli dr. Bernhard Paumgartner, direktor Mozarteuma u Salzburgu, jedan od najboljih poznavaca Salzburga, da Salzburg svoju veličinu ima da zahvali trima činjenicama: **prirodi, baroku i Mozartu**. Ove tri činjenice, o kojima ćemo posebice raspravljati, stoje u međusobnoj vezi. No uz postojanje tih preduslova i njihove povezanosti, mogao je Salzburg postati onim, što je on danas za ceo kulturni svet, samo zato i tako, što su oni, koji se brinu o Salzburgu nesebičnim, marnim radom te nečuvenom organizacijom na bazi služenja ove okolnosti tako iskoristili i tako povezali u organsku vezu, da ljudi, koji se sada svakog leta tamo sastaju, i to iz celoga sveta, sve lepote i tekovine mogu u savršenoj meri uživati.

Što se **prirode** t. j. prirodnih lepota i položaja Salzburga tiče, to je opšte poznato, da ceo taj kraj, poznat pod imenom Salzkammergut, čini jedan od najlepših predela celoga sveta. No i unutar samoga Salzkammerguta ima Salzburg svoj naročiti položaj. Leži na podnožju dvaju brda, koja se ponosno dižu sa obe njegove strane, dok je on sam u ravnici. Ta ravnica je usled velikih oborina intenzivno zelena, no i ta zelena ravan isprekidana je krivudastim koritom reke Salzach, koja kraj toga zelenila ima čisto sivu boju. Tako se u Salzburgu slivaju prirodni kontrasti i njegova je slika sasvim raznolika, no kraj svega

toga skladna i harmonična. Raznolikost s jedne strane, a harmoničnost s druge strane, to su glavna obeležja prirodnog položaja Salzburga.

Barok t. j. lepota građevina donekle je u vezi sa položajem Salzburga. Kada su naime u svim tim krajevima Centralne Evrope u srednjem, pa i u novom veku besnili ratovi (da spomenemo samo 7-godišnji i 30-godišnji rat) Salzburg je usled svog prirodnog položaja izoliranosti zbog nedokučivih brda, naročito takozvanog Mönchsberga, ostao pošteđen od ratova i nezgoda. Dok je u ostalim krajevima naročito u pogledu kulturnog razvitka došlo do izražaja staro pravilo, da inter arma silent musae, dotle je Salzburg mogao kulturno snažno da se razvija. U tom pogledu od najveće su važnosti crkveni poglavari Salzburga, koji su s jedne strane usled ovih sretnih prilika, a s druge strane i usled toga, što su gotovo redom bile markantne, visoko kulturne i visoko obrazovane ličnosti, najviše doprinesli građevinsko-kulturnom, no i opšte kulturnom razvitku Salzburga. Od osnutka manastira Sv. Petra po sv. Ruprechtu te gotovo istodobnog osnutka ženskog manastira Nonnberg po jednoj njegovoj rođaci u 8. stoljeću, što se smatra početkom današnjeg Salzburga, pa sve do zadnjeg velikog crkvenog poglavara, grofa Koloredo, koncem 18. stoljeća, gotovo svaki od vladajućih crkvenih poglavara ostavio je na kulturnom polju lepih uspomena. U građevinsko-kulturnom pogledu i srednji vek je ostavio reprezentativnih ostataka (Mönchsberg, Hohensalzburg i t. d.), no glavne građevine potiču iz vremena i građene su u stilu baroka. To je dalo Salzburgu ime »njemačkog Rima«. — Predaleko bi nas odvelo, kada bi ma i ukratko samo nabrajali sve one tekovine na polju građevinske i opšte kulture, što su ih pojedini crkveni poglavari ostavili. Ipak iznašamo, da je red najvećih crkvenih poglavara započeo kardinalom Matijom Langom, šogorom našeg Krste Frankopana, a da su na svakom polju najvećih uspomena ostavili Wolf Dietrich, Mark Sittich i Paris Lodron. — Osim izgradnje samoga Salzburga velika je pažnja obraćena i na okolinu, koja u tom pogledu dostojno upotpunjuje lepote samoga Salzburga.

Mozart, možda najveći muzički talenat do sada, rodio se 1756 god. u Salzburgu pod ovim sretnim okolnostima. Otac mu je bio poznati muzički pedagog (još se i danas u Salzburgu vidi njegova glasovita škola za učenje violine), pa se i na malome Mozartu vide dobre posledice očevih pedagoških sposobnosti. Nakon što je zadobio osnovnu poduku u svim granama muzike, otac vodi maloga Mozarta gotovo po svim zemljama kulturne Evrope, gde se upoznao sa svim strujama i vrstama muzike. Zato i jest on toliko univerzalno naobražen, pa je i to sigurno jedan od razloga što je u svojim kompozicijama obuhvatio sve grane muzičkog stvaranja. U svim smerovima utro je nove puteve, te je gotovo sve grane muzičkog stvaranja stavio na sasvim nove, savršenije i bolje osnove. Zaokruženost i stihovitost njegovih kompozicija sigurno je posledica harmoničnosti kraja i prirodnih lepota Salzburga, a duboki i kraj toga uzvišeni smisao njegovih kompozicija proistekao je iz velikih humanističkih ideja njegovog vremena, kojima se on svesrdno pridružio te je postao velikim njihovim nosiocem. Ako se uvaži, da je i to kratko

vreme svoga života većinom proboravio u bedi, onda se tek može videti, koliko je kao najdarovitiji muzičar bio velik i kao čovek. Nimbus njegovog genija van svake sumnje lebdi nad Salzburgom.

Ove tri okolnosti međutim ne bi bile same sposobne Salzburg dovesti do te visine, na kojoj se danas nalazi, da se sve ove tekovine posetiocima Salzburga ne pružaju tako savršeno dobro i lepo. Lepote kraja mogu se uživati kratkim šetnjama po gradu. Na više mesta nalaze se prilike za odmor, skopčane sa mogućnosti izgleda na ceo Salzburg sa različitih strana. Bregovi su uspinjačom i električnim dizalom lako dokučivi, korito Salzacha, koje se nekada stalno menjalo, sada je regulisano. Preko njega vode mostovi, a sa obe strane se nalaze lepa šetališta. Svuda su sagrađene prvoklasne ceste, pa sem poznatog puta na Gaisberg potsećam na ove godine otvoren najlepší brdski put preko Grossglocknera, to remek delo moderne tehnike. Građevinske lepote i druge kulturne i umetničke tekovine pružaju se strancima na ugodan i prikladan način. Sve što je važno, pokazuje se sa podvlačenjem bitnosti. Za sve može se dobiti izveštaj i putokaz, no bez uobičajenih dosadnih tumačenja. Naročito su sačuvane uspomene na život, boravak i delovanje Mozarta. Iz tako savršene organizacije iskorišćavanja datih okolnosti i kraj nesebičnosti u radu organizatora mogla je nastati i ideja svećanih igara t. zv. Festspiele. Ideja je nastala još prigodom otkrivanja Mozartovog spomenika 1842, a pokrenuta je i povodom stoljetnice izvedbe »opere sviju opera« »Don Giovanni« 1887. Istovremeno t. j. još 1841 osnovan je i Mozarteum kao žarište za širenje muzičke kulture — naročito u duhu Mozartovom. No pravi oblik i današnju strukturu dobili su Festspiele tek 1920, kada je Max Reinhardt rešio, da u dogovoru sa drugim duhovnim velikanima pokaže svetu, kako kultura Salzburga i Beča nisu propale i kako kraj ispravnog iskorišćavanja navedenih datih okolnosti, te savesnim i marljivim radom Salzburg može da postane kulturno stecište duhovne elite celoga sveta. U tu svrhu preradio je Hugo v. Haffmannstal kao dramu liturgijsko-poučno mistični komad »Jedermann«, koji je u toj obradi i u režiji Reinhardtovoj kao igra na slobodnom pred Domom ostao bitna i važna tačka svakogodišnjeg programa Festspiela. Ni historijski, ni scenski, a ni režijski ovo delo ne može nigde da nađe grandiozniju sredinu. Od dramatskih prikazivanja dobijamo od 1933 i prvi deo Goetheovog Fausta. Režija Fausta možda nadmašuje režiju Jedermanna. U t. zv. letnjoj jahaćoj školi sagrađene su na strmini Mönchsberga sve potrebne prostorije, ceo grad, za prikazivanje Fausta. Najveći umetnici prikazuju najveličanstvenije delo u najsavršenijoj izvedbi. Od muzikalnih priredbi davaju se u prvom redu opere. Dobro se mogu držati samo one priredbe, koje stoje u vezi sa celim razvitkom Salzburga i njegove kulture. Osim toga daju se orkestralni koncerti bečke filharmonije, tog jedinstvenog orkestra na svetu i to uz vodstvo prvih dirigenata sveta. Dalje su koncerti iz oblasti crkvene muzike, a uz sudelovanje hora i orkestra Mozarteuma, te konačno t. zv. serenade u zgradi Rezidence. No ne valja zaboraviti ni na t. zv. kućne koncerte Mozarteuma, gde se od 1929, drže t. zv. letnji dirigentski i muzički kursevi, na koje iz celoga sveta dolaze mladi muzičari, da ovde u tom divnom kraju, od prvoklasnih i najboljih učitelja sveta, gledajući i ima-

jući pred sobom najbolji primer savršene praktične izvedbe pojedinih komada, steknu savršenstvo, kakovo drugde pod tako sretnim okolnostima ne mogu dobiti. I ovaj rad na tim kursevima svake godine se širi, pa se danas u Salzburgu ne stiče samo duhovna elita celoga sveta, da u tom bogodanom lepom kraju vidi i čuje najlepše na svetu, već je Salzburg postao i stecište nadobudne mladeži, koja u savršenoj saradnji teorije i prakse ovde može naučiti ono, što drugde nije moguće postići. Tako se eto u Salzburgu najbolje vidi, što se može postići nesebičnim radom u cilju služenja drugima, a to je ono što na Salzburgu za nas rotare ima naročitu važnost.

Dr. Milovan Zoričić (R. C. Zagreb):

UPRAVNO SUDOVANJE

(Predavanje održano dne 9 III 1936 u R. C. Zagreb)

I ako upravno sudovanje kod nas postoji već od 1922 godine, ipak mi praksa pokazuje da ne samo široka javnost, nego čak ni pravnici nisu uvijek na čistu o toj instituciji. Mislím s toga da će i braću rotare zanimati da nešto o tome čuju i to tim više, što za svakog građanina veoma lako može nastati potreba da se obrati upravnom sudu za zaštitu svojih prava.

Ovaj moj kratki prikaz nema pretenzije da ulazi u teoriju upravnog sudovanja, nego je zamišljen jedino kao sasvim praktična uputa, no ipak moram radi razjašnjenja mogućnosti stupanja pred upravni sud prije svega izvesti na čistac što je u opće **predmetom upravnog sudovanja**. Mnogi naime misle da su upravni sudovi neka vrsta više **instancije**, kojoj se stranka nezadovoljna riješenjem upravne vlasti, može obratiti kao nekoj višoj vlasti. Tome nije tako. Upravni sud nije instancija, već on nastupa tek onda, kada je postupak u instancijama upravnih vlasti dovršen.

Zakon kaže da upravni sudovi sude po **administrativnim sporovima**. Administrativni pako spor nastaje, kad stranka drži da joj je aktom upravne vlasti povrijeđeno kakovo pravo ili neposredni lični interes, osnovan na zakonu. U takovom slučaju nastanka administrativnog spora stranka ne može više podnositi žalbu ili — kako se prije kod nas kazivalo — utok, priziv itd., jer su upravne instancije već iscrpljene, nego ona može ustati **tužbom** na upravni sud, kojom tužbom tuži upravnu vlast da je krivo primijenila zakon na njenu štetu.

U administrativnom sporu stoje si dakle uvijek kao **stranka pred sudom** nasuprot s jedne strane tužitelj, s druge strane upravna vlast, koja je izdala posljednje riješenje, a ne tužitelj i stranka, s kojom je on imao spor pred upravnom vlasti. Da to prikažem primjerom: Netko traži građevnu dozvolu, a susjed se protivi. Tu su stranke molitelj i taj susjed te upravne vlasti imadu riješiti spor među njima. No ako upravna vlast uvaži prigovore susjeda i zabrani gradnju, pa molitelj grad-

nje tuži pred upravnim sudom radi nezakonitosti toga rješenja, tu sad molitelj nema više spora sa susjedom, nego samo s upravnom vlasti, dok će susjed samo biti saslušan kao interesent.

Kada se dakle može podnijeti tužba na upravni sud? Odgovor na ovo pitanje već je nešto složeniji, jer ima više slučajeva kad tužba uopće nije dopuštena. Tužbi po samoj naravi stvari nema mjesta u svim onim slučajevima, koji spadaju pred redovne sudove kao i u disciplinskim predmetima, u koliko takovi nisu naročitim zakonom stavljani u nadležnost upravnog suda. Nema dalje mjesta tužbi dokle god nije iscrpljen **redovni tok instancija** pred upravnim vlastima. U našem je upravnom postupku usvojen princip dviju molbi, t. j. onaj, koji drži da mu je rješenjem vlasti učinjeno krivo, ima pravo žalbe na jednu višu upravnu vlast, dakle protiv općine na srez, protiv prvomolbene odluke sreza na bansku upravu, a ako je ova bila prva molba, na ministra. No ako je srez ili banska uprava odlučila u drugoj instanciji, tada nema više žalbe na višu vlast, nego se tek može pokrenuti administrativni spor tužbom pred upravnim sudom. Tužiti se može u roku od 30 dana.

Skladno sa istaknutim načelom dviju instancija zakon je odredio da je rješenje druge molbe **izvršno** te da tužba na upravni sud u **pravilu** ne sprečava izvršenje utuženog rješenja. Ovo je veoma važni moment, na kojeg naročito upozorujem, jer u praksi i suviše često dolazi da se stranke čude i žale kako to, da se utuženo rješenje izvršava, dok još teče spor pred upravnim sudom. No i ovo se može spriječiti, i ako ne uvijek. Zakon naime propisuje da u slučaju, kad to dozvoljava javni interes, a kad bi izvršenje upravnog akta moglo tužitelju donijeti štetu, koja se nebi dala popraviti, tužitelj može moliti odgodu izvršenja upr. akta dok se ne donese presuda upravnog suda. Ovo se mora moliti kod same upravne vlasti te ova o tome odlučuje po svojoj slobodnoj ocjeni.

Iznimno može se pokrenuti administrativni spor i protiv rješenja samo jedne upravne vlasti ako je po izričitom zakonskom propisu ta vlast ovlaštena da rješava u prvoj i posljednjoj instanciji.

Upravni sud donosi presudu na osnovu **činjenica, koje je utvrdila upravna vlast**. Ovaj je veoma važni zakonski propis, kojeg treba uvijek držati pred očima, sasvim u skladu sa načelom upravnog sudovanja da se njime ima utvrditi da li se je upravna vlast u svome radu držala propisane forme postupka i da li je ispravno primijenila zakon. Prama tome ne mogu se u tužbi na upravni sud iznositi neke **nove činjenice**, koje nisu bile iznesene u postupku pred upravnim vlastima, ne mogu se iznositi nova dokazala, koje upravna vlast nije bila u mogućnosti da ocijeni, jer bi inače osnov za rješenje odnosno presudu bio drugi no što je predležao upravnoj vlasti.

S tim u savezu jasno je da upravni sud ne može suditi o onome, o čemu je po izričitom propisu zakona upravna vlast ovlaštena da odlučuje po svojoj **slobodnoj ocjeni**. Da to prikažem primjerom: Zakon o držanju i nošenju oružja propisuje da se nošenje oružja **može** dopustiti svakom građaninu, koji ispunjuje izvjesne uslove. Tu dakle i onda, kad su uslovi ispunjeni, upravna vlast ne mora nego samo **može** dati dozvolu, pa ako je uskrati, nema mjesta tužbi na upravni sud, jer ona

tu radi po svojoj slobodnoj ocjeni. Ili dalje: po zakonu o činovnicima ministar ima slobodnu ocjenu o tom, hoće li koga unaprediti. Tu nema mjesta tužbi, no ako se činovniku nakon stanovitog broja godina nebi dala periodička povišica plaće, na koju ima pravo, ima mjesta tužbi, jer tu nema slobodne ocjene, nego propis, koji se mora izvršiti.

Uz navedene slučajeve u kojima nema mjesta tužbi još je jedan, koji se često pušta s vida, a to je slučaj kad netko podnosi tužbu a da mu nije povrijeđeno njegovo **pravo ili neposredni lični interes**. Da i to prikažem primjerom: Kod neke dražbe povrijeđen je neposredni lični interes jednog učesnika u dražbovanju ako je protivno dražbenim uvjetima prihvaćena ponuda manja od njegove. On tu može tužiti protiv riješenja kojim je dražba odobrena. Nasuprot neko treće lice, koje samo na dražbi nije učestvovalo, nebi moglo tužiti jer dotičnim riješenjem nije povrijeđen nikakav njegov neposredni lični interes. Ili n. pr. ministar izda jednu naredbu općeg značaja, koju netko smatra protivnom zakonu. Ne može sad dotični podnijeti tužbu drž. savjetu i napadati zakonitost te naredbe, jer tu još nije povrijeđen njegov lični interes. No ako se ta naredba primijeni na koji njegov konkretni slučaj, nastaje njegov interes i on može tužiti.

Izuzev naprijed spomenute slučajeve, u kojima nema mjesta tužbi pred upravnim sudovima, tužba je dopuštena ne samo protiv akata redovne uprave nego i protiv **kaznenih** presuda upravnih vlasti. Dakako da se ni ovdje upravni sud ne može upuštati u ocjenu, da li je upravna vlast ispravno ili neispravno poklonila vjeru nekome svjedoku. Ako je svjedok ispravno saslušan o činjenicama, ako su te činjenice navedene kako treba, ako nema bitnih protuslovlja u iskazima svjedoka i inače utvrđenim činjenicama, upravni je činovnik kad vrši upravno kaznenu vlast baš tako neovisan u ocjeni dokaza kao i suci redovitih sudova, jer se u pomanjkanju posebnih propisa za upravno kazneno sudovanje imadu primijeniti propisi krivičnog sudskog postupka. Nebi stoga upravni sud mogao poništiti kazn. presudu zato, što je poklonjena vjera jednome svjedoku a nije drugome, koji možda tvrdi protivno, ali će poništiti presudu ako nije kako treba utvrđen učin kažnjivog djela, ako nisu navedeni razlozi za presudu ili ako su inače povrijeđeni postupovni propisi.

Da vidimo sada kako i šta radi upravni sud kad mu stigne tužba. Kod upravnih se sudova — a jednako i u državnom savjetu — sudi po odjeljenjima od više sudaca i svakom odelenju unapred za cijelu godinu predsjednik suda dodijeljuje vrste predmeta, o kojima će suditi. Tako n. pr. zagrebački sud ima tri odelenja i to dva za predmete upravne naravi, a jedno za predmete isključivo finansijske naravi (porezi, monopoli, takse itd.). Svako odelenje riješava sasvim nezavisno od ostalih, a poslove unutar odelenja raspoređuje predsjednik odelenja.

Kad stigne tužba, ona se po naravi predmeta najprije upućuje nadležnom odelenju, gdje sekretar prije svega utvrđuje da li tužba ima potrebne forme, da li je taksirana kako treba i ima li potrebne priloge. Ako tužba nije u redu, vraća se tužitelju da ukloni nedostatke u određenom roku, koji mu se izričito određuje. Ako je tužba u redu, traže se ponajprije spisi od upravne vlasti, koja ih je dužna dostaviti sudu čak i onda, ako se radi o spisima povjerljive prirode, koji se onda kod suda

naročito rukuju. Na žalost ovo obično traje prilično vremena te se događa, da ni mjesecima spisi ne dolaze, bilo jer ih vlast momentano treba, bilo jer su poslani kamo drugamo itd. Kad stignu spisi, jedan ih sudija referent prouči i onda u sjednici odelenja donosi referat o stvari i svoj predlog. Taj predlog može biti ili da se tužba odbaci kao nedopustiva iz napred navedenih razloga, ili da se presudom odmah poništi utuženi akt upravne vlasti radi nedostatno utvrđenih činjenica, radi protuslovlja u spisu ili formalnih nedostataka, ili, a to bi trebalo biti u pravilu, da se odredi javna rasprava za pretres tužbe. Zakon je previdio da se redovito presude donose nakon javne rasprave, no na žalost posljednjih godina je veoma porasao broj slučajeva gdje se upravni akti poništavaju odmah u sjednici radi znatnih formalnih i stvarnih nedostataka, koji su očito posljedica preopterećenosti upravnih vlasti ili i nedostatnog posvećivanja pažnje pravilnom postupku.

Na javnu se raspravu pozivaju tužitelj i tužena upravna vlast. Uz to moraju se pozvati i lica, kojima bi poništenje upravnog akta moglo biti na štetu, jer se i njima mora dati prilika da budu saslušana. Predmet se pretresa kao i kod redovnih sudova pa tu i vrijede propisi građanskog sudskog postupka u koliko nije naročitim zakonom inače propisano. Presuda donosi se ili odmah nakon rasprave ili u roku od 8 dana.

Zanimivo je, a to je upravo i karakteristika upravnog sudovanja, da je presuda upravnog suda uvijek **negativna**. Njome se ili odbija tužba ili se poništava utuženo rješenje. U svakom slučaju presuda je obrazložena, pa ako je upravni akt poništen, u njoj se naređuje da upravna vlast ima donijeti **ново rješenje** držeći se kod toga razloga presude upravnog suda. Dakako da i protiv toga novog rješenja može i opet biti mjesta tužbi na upravni sud, ako rješenje ne odgovara presudi ili je riješilo još nešto drugo, o čem nije bilo suđeno.

Protiv presuda upravnog suda može se podnijeti žalba na državni savjet u roku od 15 dana, no upravna vlast može se žaliti samo uz prethodno odobrenje ministra.

U praksi veoma često dolazi da tužitelji traže da im troškove postupka pred upravnim sudom naknadi stranka, s kojom su imali spor pred upravnim vlastima. Ovo je dakako sasvim netačno, jer pred upravnim sudom, kako smo već kazali, tužena je upravna vlast. Zakon je s toga izričito odredio da se samo tužitelj može osuditi na platež troškova, ako mu tužba bude odbijena, dok u slučaju, ako tužbom uspije, nema pravo na naknadu troškova. Ovo očito nije pravedno, nego bi bilo u redu da u slučaju, kad tužitelj dokaže da je upravna vlast donijela utuženi akt protivno zakonu, tužitelj imade pravo barem na naknadu efektivnih troškova takse koje je morao platiti na tužbu, a koje idu u korist države. Sama taksa na tužbu iznosi 1% vrijednosti predmeta, ako je predmet procijeniv, inače Din 200.—. Imali smo u praksi slučajeva gdje je taksa premašila desetak i više tisuća dinara, a tužitelj je tužbom uspio. On je dakle dokazao sudskom presudom da mu je protiv zakona učinjeno krivo, ali mu nitko te takse ne vraća, pa tako u stvari država imade neposrednu, često, dosta znatnu korist od toga, što je njena vlast donijela nepravilno rješenje, radi kojeg je stranka primorana da tuži na obranu svojih prava. Još je gore —

a i toga je bilo u praksi — kad nakon presude upravnog suda državna upravna vlast povodom poništenja svoga rješenja donosi novo rješenje, ali se i u njem ogreši o zakon. Tu stranka mora i opet tužiti i nanovo plaćati takse itd. O tome su podnašani izvještaji kamo treba, ali do sada ovaj zakonski propis i dalje postoji i mora se, dakako, primjenjivati.

Treba još da se kaže par riječi o državnom savjetu kao upravnom sudu. Državni savjet nastupa kao upravni sud prve i posljednje molbe u pogledu svih rješenja ministara. Ne može se dakle protiv rješenja ministara podnijeti tužbu upravnom sudu nego samo državnom savjetu i to bez obzira na to, da li je to rješenje doneseno u prvoj molbi ili na žalbu protiv rješenja bana. U drugoj molbi rješava drž. savjet protiv rješenja upravnih sudova, no ni tu državni savjet ne donosi sam presudu, nego samo odbacuje žalbu ili poništava presudu upravnog suda, koji onda donosi novu presudu.

Vrlo je još važno da spomenem da se kod nas često čuju žalbe da se netko obratio vlasti, a da nikako ne dobiva rješenja. I zato ima lijeka u zakonu o državnom savjetu i upravnim sudovima. Taj zakon naime propisuje da onaj, koji je zatražio neko rješenje upravne vlasti i koji je to rješenje naročitim podneskom urgirao, ima pravo da tri mjeseca nakon urgencije — ako nije dobio rješenja — podnese tužbu upravnom sudu. U tom je slučaju upravni sud dužan izviditi istinitost tužiteljevih navoda, pa ako se ova utvrdi, uzet će tužbu u postupak kao da je zahtjev tužioca po upravnoj vlasti odbijen. Zakon je dakle dao tu zaštitu upravnog suda i protiv samovolje vlasti, koja bi nedonošenjem rješenja povrijedila pravo stranke.

Nakon što sam ovako u kratkim crtama iznio osnove upravnog sudovanja htio bih da na završetku — a Vaša je strpljivost po svoj prilici već iscrpljena, — kažem još i moje lično mišljenje o koristi te institucije i o iskustvima stečenim u ovo nešto preko 14 godina opstanka upravnih sudova kod nas. Lapidarno mogao bih reći da je urudžbeni zapisnik upravnih sudova neke vrsti barometar, koji pokazuje dizanje odnosno padanje nivoa opće uprave. Kad je uprava dobra, kad su upravni činovnici upoznati sa zakonima, koje imaju primjenjivati, te kad su savjesni, broj je tužbi razmjerno malen i ograničuje se na zakučaste pravne slučajeve, u kojima može biti raznih mišljenja i tumačenja, te u one slučajeve gdje stranka nastupa kao čisti pravdaš, a koje je lako i brzo moguće riješiti. Nasuprot kad su upravni činovnici preopterećeni radom, kad među njima ima i takovih, kojima nisu dostatno poznati zakoni ili ako se nađu nesavjesni i površni činovnici, broj tužbi odmah raste u brzome tempu, jer građani u obrani svojih prava iskorišćuju sva makar često i skupa sredstva. Pokazalo se to osobito u nedavno minulo vrijeme, gdje je politika zadržala u upravu i gdje su i onako malobrojni i preopterećeni upravni činovnici kadkad donosili odluke i presude i preko svoje volje i uvjerenja. Sve ovo donijelo je do silnog porasta broja tužbi tako da na primjer zagrebački upravni sud, koji radi premalenog broja sudaca uopće nemože svladavati kurentno stižuće predmete, ima iz posljednjih godina silu zaostataka. Zato možda i koji od Vas čeka već dugo na rješenje upravnog suda. Na utjehu mogu takovome reći samo to, da je nadležnima skre-

nuta pažnja na neophodnu potrebu pojačanja broja sudaca u Zagrebu. Jednako je preopterećen i upravni sud u Beogradu koji s toga ima još i više zaostataka od zagrebačkog. Hoće li potrebi povećanja broja sudaca bar u Beogradu i Zagrebu biti udovoljeno, pokazat će skora budućnost.

Svakako nemože biti sumnje da je institucija upravnog sudovanja vanredno korisna. Tu se radi o pravim sucima, ljudima, koji gotovo svi imaju za sobom odulju praksu i dosta teoretske spreme. Oni ranžiraju kao suci redovitih sudova kod apelacionog suda, potpadaju pod Ministarstvo pravde — dakle ne pod ono unutrašnjih poslova — i vezani su samo zakonom i svojom savješću. Njima bi pripadala i puna sudačka nezavisnost kao i sucima redovnih sudova, pa će je prema izjavama Kr. vlade i propisima Ustava u septembru ove godine i dobiti kao i ostali suci.

Ne može biti sumnje da su ovakovi sudovi izvršna kontrola zakonitosti rada vlasti opće uprave, na koju često utiču momenti oportunitizma, pa i partijske politike. Dokaz je tome razmjerno znatni broj presuda, kojima se poništavaju riješenja upravnih vlasti kao preurnjena ili donesena povredom zakona ili zakonske forme. Te su presude ujedno i stalne upute upravnim vlastima kako imaju raditi, njima se postepeno utvrđuje praksa u pogledu primjene raznih zakona, a potiče se i svijest odgovornosti u spremnih i ambicioznih činovnika, koji se raduju kad im upravni akti budu potvrđeni presudama upravnog suda. Bude li se s toga upravnim sudovima dalo mogućnosti da svoj rad razviju kako treba, imat će od toga koristi i pojedinci i općenitost, jer i za upravu vrijedi ona poznata uzrečica: »Pravda drži sela i gradove.«

NA LUGANSKOM JEZERU

Distriktna konferenca 54 distrikta 23 i 24 maja 1936.

Lugansko jezero, nazvano također Ceresio, zajedno sa istoimenim gradom i gradićima i selima što ga obrubljuju, jedan je od najprivlačivijih kutića zemaljskih.

Dragulj Luganskog jezera svakako je grad Lugano, poznat sa svojih krasota po čitavom svijetu, tako da nikakav opis ne može uvećati njegove slave. Taj cvatući grad pruža strancu osim prirodnog čara i sve atrakcije prometnih centara. Elegantno pružio se uz sinju obalu, uljepšan mnogim izvanrednim zgradama, hotelima, pensionima, vilama i vrtovima, ukrašen umjetninama, muzejima i krasnim gradskim vrtom punim bujnog, sočnog i raznovrsnog rašća. Ubavi brežuljci okružuju grad a na ulazu u zaljev uzdižu se kano straže dva vrha: Mont Bré i San Salvatore. U okolini Lugana imade i drugih lijepih gradića i poznatih seoca, kud dolaze stranci te zadržani odnose odande jednu od najljepših uspomena. Na podnožju Mont Brea leži selo Cassarate nazvano tako po rječici, koja ga djeli od Lugana. Tamo imade elegantna plaža, nedavno otvorena, koja uvećava važnost okolice. Iz Cassarata vodi uspinjača na Mont Bré, a autobus u susjedno seoce Castagnola.

Nu eto prilike i za šetnju. Krasna i udobna cesta vodi do Costagnole, s koje uživamo svakog časa prekrasan vidik. Uz cestu prosule se kuće i zaselci a na brijegu stoji romantična mala crkvice izvan sela. Tamo među zelenim bregovima pokritim cvatućim grmljem i bujnim zelenilom, tamo uz crkvicu gdje je sve poezija, naš se duh uzdiže, oživljuje, odmara i ostaje začaran tolikom ljepotom. Tko je jednom proživio proljetno sunčano jutro na ovim brežuljcima kuda sunce prosipa zlato i gdje je tišina potpuna neće nikada zaboraviti koliko je priroda darežljiva ljepotom i sjajem. Žedno oko upija plavet jezera, koje se tamo u dubini pruža ovjenčano laganom krunom cvatućih, zelenih brijegova. Kad prođemo mnogo posjećeni gradić San Domenico eto nas u čarobnom toliko opjevanom seocu Gandrija, poznatom zbog izvrsne klime i čudnih pećina, koje su se ovjesile nad jezero a na njih se u grozdu uhvatile seoske kućice. Rašće je bujno i sočno. Šetnja iz Lugana do Gandrije ideal je stranaca i domaćih. Osobito s proljeća i u jesen čitave povorke kreću tom divotnom cestom da razgledaju špilje, i da se provedu u restauracijama. Još dalje na lijevoj obali leži Valsolda domovina pjesnika Fogazzara. S jezera možemo lijepo posmatrati tu čarobnu dražicu. Dalje brodom prolazimo mimo sela Orija, Abbagasijo i San Mamett otkuda imade mnogo izleta.

Na južnoj strani Luganskog jezera leži Morcote sa monumentalnom crkvom, koja se uzdiže nad gradom. Klima je blaga, rašće bujno. Sa ove crkve, vječnog stjecišta slikara, pruža se krasan vidik na bregove i na jezero. U seocu položenom uz obalu, ustavljaju se brodovi, jer mnogi hoće da uživaju ovu jednostavnu i tihu prirodnu krasotu.

Nasuprot grada Lugana leže poznate špilje Caprino i Cavallino kuda ide za vrijeme sezone redovita turistička pruga.

Po svom prirodnom položaju Lugano imade željezničke veze sa znamenitim susjednim predjelima. Iz Ponte Treze velikog i ljepog pograničnog grada vodi udobna željeznica do Luina na Lago Maggiore. Od Luina dobre su veze za Locarno i Simplon. Iz Porto Ceresio vodi električna željeznica u Varese i Milano, dočim iz Porlezze vodi mala željeznica u Menaggio na Comeskom jezeru. Zatim imade više željeznica na okolišne vrhunce od kojih je najznamenitija ona koja vodi na vrh Mont Generoso. Odande nam puca vidik na Alpe na Lombardiju i na naše jezero, neprispodobivo lijepi vidik svojom raznolikošću, širinom i čarom. Taj krasan vrh unatoč svoje visine od 1700 m. ponosi se raznolikim bujnim i sočnim rašćem.

Sobr (past-president R. C. Anvers):

ROTARSKI DEKALOG ZA NOVE ČLANOVE

Iz »Revue hebdomadaire du 61^e District«.

Prije nego pređem na samu stvar, treba da vam spomenem definiciju rotarstva, kako je nalazimo u našim brošurama.

»Rotarstvo je jedno slobodno udruženje ljudi, kojeg je svrha da

okupi trgovce, industrijalce i ostale profesioniste da šire princip poštenja u poslu. Sastanci, na kojima se Rotari sastaju jednom sedmično, da zajedno ručaju ili večeraju, najbolja su prigoda, da se razvije što tjesnije i djelotvornije prijateljstvo. Rekrutiranje članova vrši se po stanovitom planu, koji dopušta da pojedina područja zvanja budu zastupana samo po jednom članu. Svatko postajući članom kluba prihvaća ideal Rotarstva i time se obvezuje držati se tog ideala u svom poslu kao i u privatnom životu.«

Prema tome naš dekalog obuhvaća:

1. Tri stvari u zvanju.

Ideal služenja, koji mi ispovjedamo i koji je baza našeg organizma. Ovaj je ideal temelj Rotarstva kojemu mi želimo služiti kroz zvanje, koje zastupamo. Dobit dolazi tek na drugo mjesto.

Više shvaćanje svojih zvaničnih dužnosti i poštovanje, koje gojimo prema zvanjima naših rotarskih drugova, osvjedočeni o njihovoj vrijednosti i štujući zvanje u osobi, koja ga predstavlja.

Izbor članova. Svaki član zastupa klasifikaciju, koja mu daje pravo, da sjedi u klubu. Izabire se između ljudi, koji imaju najbolje kvalifikacije, da budu stjegonoše svoje profesije među nama. Oni, koji su izabrani imaju biti spona između našeg organizma i drugih predstavnika njihovih korporacija.

2. Tri socialne stvari.

Želja, da se služenje aplicira u našem privatnom trgovačkom i javnom životu, kako to propisuje treći cilj naših pravila. Rotary klub je jedna socialna stanica, koja ima da stavi svu svoju aktivnost u službu općeg dobra.

Sudjelovanje u javnom životu, imajući pred očima opće dobro.

Prijateljski odnošaji, koje ćemo nastojati proširiti da tako steknemo što više prilike da služimo svom bližnjem.

3. Tri demokratske stvari.

Drugarstvo među Rotarima postalo je poslovično. Ono se bazira na poštovanju, koje mi osjećamo prema drugim zvanjima u klubu, i na uvažavanju sposobnosti na drugim poljima djelatnosti osim naše.

Jednakost, jer u Rotarstvu nema privilegovanih profesija. One su sve neophodno nužne za ljudsko društvo i prema tome mi ih sve jednako cijenimo.

Izbor članova. Da netko postane Rotar, nije potrebno imati veliko ime, niti uplivni položaj, a ni bogatstvo. U Rotarstvu se ne polaže nikakve važnosti tim površnim prednostima. Samo karakter, zvanična spremnost i kvalitete srca dolaze u obzir kod primanja u klub.

4. Tri internacionalne stvari.

Naša organizacija. Iza rata Rotarstvo, koje je nastalo u Chicagu, prešlo je granice Amerike, da se proširi po čitavom svijetu i u svim državama.

Prijateljski doček, koji nas čeka u stranim klubovima. Uvijek nam je milo na našem putovanju naći prijatelje u stranom svijetu i doći u doticaj sa Rotarima, koji zastupaju istu klasifikaciju.

Internacionalni mir, naš četvrti cilj, prama kome je upravljen veći dio naših pregnuća. Mi se nadamo postići taj cilj putem svjetskog bratstva među svim profesijama.

5. Tri neograničene stvari.

Broj klubova imade ih jedan ili više u gradu prama broju pučanstva. Do sada imade preko 3900 klubova.

Broj članova je neograničen. Do sada imade u svemu 167.000 članova.

Broj žurnalista Rotara isto tako je neograničen, jer u klubu može sjediti i više predstavnika tog polja rada.

6. Tri stvari vezane dužnostima

Plaćanje članarine je bitna dužnost. Naš rad iziskuje troškova, stoga je neophodno potrebno, da se članarina naš jedini dohodak plaća na vrijeme.

Govor. Po našim pravilima svaki Rotar je dužan, kad na njega dođe red, da drži predavanje u vezi sa svojim zvanjem.

Frekvencija je potrebna za našu djelatnost. Naša nas pravila obvezuju, da prisustvujemo barem 60% našim sastancima.

7. Tri zabranjene stvari

Politika je isključena, jer mi poštujemo politička osvjedočenja i naziranja drugih članova. To još ne znači, da političar ne može biti članom kluba.

Iskorišćivanje rotarskih veza u egoistične svrhe je protivno našim ciljevima. Mi ne postajemo Rotari za to, da proširimo naš posao, već da služimo općem interesu.

Zloraba rotarskog znaka je zabranjena. To bi samo diskreditiralo našu instituciju.

8. Tri stvari osebujne

Rotarski duh, jer nijedno drugo udruženje nije mu slično. Premda mi okupljamo oko sebe ljude raznih zvanja, ipak mi nismo jedno društvo profesionista. Rotarstvo je u tome osebujno i svi pokušaji imitacije su neuspjeli.

Izbor po klasifikaciji također je osebujan.

Klasifikacija »kraljevstvo« je monopol Rotarstva. Kralj je Albert prilikom Konvencije u Ostende 1927 rekao da je on jedini reprezentant klasifikacije »kraljevstvo« u čitavom R. I.

9. Tri dosadne stvari

Naša mala procentaža frekvencije, koja nam često pravi neprilika, a kadikad i u samoj našoj kući, ako se broj naših odsustava od kuće nebi točno slagao sa tom procentažom. Stoga treba revnoj posjeti obratiti pažnju.

Inspekcija guvernera također nije uvijek ugodna sa svim pitanjima i izveštajima koje sobom donosi. Treba stoga nastojati da izveštaji i odgovori ispanu tako, da se konačno čitav klub i guverner od zadovoljstva smeškaju.

Stanovita predavanja suviše pjesnička, filozofska i ekscentrična ulaze u ovu tačku.

10. Tri okrugle stvari

Naš rotarski znak.

Naš okrugli stol, koji nas sili, da ne sjedimo uvijek u istim grupama.

Okruglost našeg dragog druga A. D.

ČEHOSLOVAČKA — 66 DISTRIKT R. I.

U svim se klubovima izabiru kandidati za upravni odbor za g. 1936-1937; sve će se glavne skupštine obaviti do konca aprila 1936.

Rot. guverner Dr. Hýža prisustvovao je 22 i 23 februara konferenciji 5 distrikta RIBI u Buxtonu (Engleska), a dne 24 februara 1936 g. svečanoj sjednici najstarijeg kluba Rotary u Evropi u Dublinu (Irska), koja je bila priređena povodom 25-godišnjice osnutka. Na povratku pregledao je u Londonu, na poziv bivšeg pretsjednika R. I. rot. Sydney Pascalla, njegovu veliku tvornicu bombona i čokolade; prisustvovao je sjednici glavnog londonskog kluba, posjetio je londonski velesajam i raspravljao je sa centralom RIBI o izmjeni omladinaca.

Međudistriktna sjednica u Lincu (Austrija). Dne 29. febr. i 1 marta 1936 priređen je izlet čehoslov. klubova u Linc. Pod vodstvom pretsjednika čl. sekcije maloga odbora čehoslov.-njemačko-austrijskog, rot. dra Kruliša-Rande (Prag), šest je čehoslov. klubova sudjelovalo na izletu: České Bďejovice, Praha, Plzenj, Tabor, Teplice-Šanov i Usti n/L.; od austrijskih su klubova sudjelovali: Linc, Wien, Baden bei Wien, Styer i Salzburg. Ovaj je izlet još više učvrstio veze između rotara susjednih dvaju distrikta, za koje ima velike zasluge rot. Czerwenka iz Linca. U programu večernje sjednice imao je riječ rot. Klement iz Čeških Budjejevica, i to o gospodarskim vezama između Južne Češke i Gornje Austrije. Bio je prisutan i naš guverner dr. Hýža.

Bivši guverner dr. Karel Neuwirt (Brno) je predložen za člana ravnateljskog zbora R. I. za buduću upravnu godinu. Svi se iskreno radujemo, što je ponovno priznat njegov rotar. rad, a tim je izborom ujedno odlikovan i naš distrikt.

Ferijalno taborovanje za neimućne srednjoškolce. Poslije lanjskog taborovanja u Lahoštu, koje su organizovali klubovi Teplice—Šanov i Usti n/L., guverner dr. Hýža odlučio je sporazumno sa distriktnim vijećem, da će u buduće takovi tabori biti pod nadzorom distrikta i njegovom materijalnom pomoći. Ove je godine povjereno klubu Písek da organizuje tabor. Za taborovanje određen je krasan, zdrav šumovit

kraj na obali rijeke Vtave. Svaki klub može poslati na svoj trošak jednog neimućnog đaka. Taborovanje trajat će od 4 do 24 augusta. Dnevni trošak 15 kč., a u to su uračunani i izleti autokarom.

Zanimljive teme predavanja u našim klubovima:

Banská Bystrica: rot. Královec »o dobrom osiguranju zemljoradnika«.

Bratislava: rot. Glaser: »o pesimizmu kao nazoru o svijetu«.

Brno: rot. Traub: »o češkom sudjelovanju u službi čovječanstva«.

Češka Třebova: rot Javník »o škodljivosti nikotina«.

Hradec Králové: rot. Šolta: »o kontingentaciji proizvoda u čl. tekstilnoj industriji«.

Karlovy Vary: rot. Weiss: »Nekoje teorije o državi«.

Kutná Hora: gost. prof. M. Novačkova predavala je o svojoj drugoj otadžbini — Jugoslaviji — naročito o Baški, Beogradu, Sarajevu, Ljubljani i Kranju, i to sa strane turističke, gospodarske i folklorne.

Ledeč n/Lazavan: rot. dr. Guba: »o korisnim i štetnim bakterijama«.

Marijanske Lázně: rot. Woderer: »Japan radi«.

Mladá Boleslav: rot. dr. Brzorač: »o novim smjerovima u zemljoradnji«.

Pelhřimov: rot. Hastomský: »Vladari Sueskog kanala«.

Plzeň: rot. Tkadlec: »Uspomene iz moga života«, rot. Brych: »Moj život«, rot. Parvonič: »Moj životopis«.

Praha: rot. dr. Pertold: »Budhismus i rotary«.

Tabor: rot. Velinský: »Iz galerije hotelskih selfmademana«.

Usti n/Orlici: rot. dr. Novák (Chrudím): »o daktiloskopiji«.

Zlín: rot. Tolar: »o značenju liječničkog pregleda zdravih za prevenciju«.

R. c. Praha kandidira za guvernera 1936-37 svoga člana i sadanjeg guvernera dra Ferdinanda Hýžu; ova je kandidatura primljena s velikim veseljem i oduševljenjem u cijelom distriktu. Klub je počeo izdavati engleski bulletin dva puta mjesečno. Šalje ga na 700 adresa. Klub sprema svečan doček i sjednicu 14 aprila 1936 u počast posjeta pretsjednika R. I. rot. Ed. R. Johnsona i njegove porodice.

R. c. Mladá Boleslav primio je 18 vrlo milih jugoslavenskih gostiju iz Baške, Crikvenice, Raba i Sušaka. Poslije vrlo srdačne dobrodošlice, koju im je zaželio potpretsjednik dr. Pavlanská, mile je goste obavjestio tajnik rot. Rudl o tijesnim i vrlo živim vezama rot. između čl. i jugosl. distrikata. Cijela je večer provedena u znaku bratskog prijateljstva i radosnog druželjublja.

R. c. Písek proslavio je 400 sjednicu uz prisustvo susjednih klubova.

R. c. Zlín 14 marta 1936 primio je charter iz ruku guvernera dr. Hýže. Bilo je prisutno 300 gostiju. Potankosti o tome u budućem broju.

Draga jugoslovenska braćo rotari!

Dođite nam u velikom broju na IX konferenciju našega distrikta o duhovskim blagdanima dne 29 do 31 maja 1936 god. u kupkama Teplice-Šanov. Bratski ćemo Vas dočekati.

V á c l a v R u d l,

redaktor Rotariana i Čehosl. Rotariana, Mladá Boleslav, Č. S. R.

77 DISTRIKT – MART 1936

PROMENE U ČLANSTVU

Novi članovi:

Banja Luka:	Bogdanović Zvonimir
Beograd:	Milivoje Naumović
Bitolj:	Dr. Jovan Jovanović
	Dr. Teodosije Robe
	Dimitrije Vasiljević
	Obrad Gospavić
Karlovac:	Rudolf Kratochvil
Osijek:	Ljudevit Szinicz
Sarajevo:	Mihajlo Trebić
	Ing. Simo Milošević
Slavonski Brod:	Šandor Adler
Sušak:	Viktor Cerić
	Gjuro Pany

Istupili iz kluba:

Beograd:	Dobra Bogdanović
Subotica:	Medjanski Lazar

IZ NAŠIH KLUBOVA

Na predlog predsednika kr. vlade odlikovao je Nj. Vel. Kralj Dra A. Pottera europskog sekretara R. I. ordenom Sv. Save II. stepena.

R. C. Banja Luka izabrao je novu upravu. Predsednik Dr. Stevo Moljević, tajnik Pavao Fišer.

R. C. Beograd. Predavanja: Dr. Alek. Jelačić, (Skoplje): »Izgledi i perspektive naše intelektualne omladine«; Petković: »O aktuelnim problemima izvozne trgovine«; Pavlović: »Konferencija međunarodne diplomatske akademije«; Stanarević: »O privatnom osiguranju«; Švarc: »O švajcarskom franku«.

Rotar Dr. Vojinović odlikovan je francuskim ordenom legije časti.

R. C. Bitolj. Nova uprava: Predsednik Miloš Pjanić, tajnik Dr. Stanislav Popadić.

Klub sprema se na svečani prijem chartera o Duhovima.

R. C. Dubrovnik. Nova uprava: Predsednik Andrija Ćurlin, tajnik Bogomil Hrozniček.

Distriktna konferenca postalo je glavno zanimanje dubrovačke braće.

Klub je poslao diapozitive o Dubrovniku i okolini R. C. Aecrington (Engleska) radi održanja predavanja o Dubrovniku na konferenci R. I. B. I. u Blackpoolu.

R. C. Karlovac. Nova uprava: Predsednik Ing. Fedor Jamnický, tajnik Petar Košćević.

Predavanja: Dr. Longhino: »Eugenika i sterilizacija«; Kosem: »Anketa kožarsko prerađivačke struke u Beogradu«, Georgijević: »Bolnice«.

R. C. Leskovac imao je 28 III veoma uspešnu Charter-Slavu u Vranjskoj banji, kojoj je prisustvovalo oko 100 učesnika.

Svako ko je toj slavi prisustvovao mogao se uveriti o srdačnosti, iskrenom drugarstvu i požrtvovnošću leskovačke braće i sestara.

U doista ukusno uređenoj sali državnog hotela održana je svečana večera, na kojoj je guverner klubu predao Charter.

Posle zvaničnog programa razvila se animirana igranka do zore.

Toj slavi prisustvovao je veliki broj članova sa gospođama kluba u osnivanju Niš.

Nova uprava: pretsednik Stefanović Tasa, tajnik Dr. Pijade Velizar.

R. C. Ljubljana slavio je svoj 250 sastanak na kojem je A. Lorger dao prikaz o doista plodnom radu kluba.

Birana je nova uprava sa Mirkom Božićem na čelu, tajnik August Agnola.

Predavanje: Lastnikova hipoteka.

Za nevoljne sabrano Din 524.—.

R. C. Maribor. Novi odbor: pretsednik Florijan Županc, tajnik Udo Kasper.

Predavanja: Šlajmer: »O zgodovini mesta Maribor«, Loos: »O razvoju turizma v mariborskem okrožju«, Jurković: O reji montafonskega goveda«.

16 braće prisustvovalo je kod intercity meetinga u Grazu sa guvernerom Dr. Ružićem na čelu.

Na tom sastanku stvoren je »mali komitet« za 73 i 77 distrikt.

Za nevoljne sakupljene Din 1436.—.

R. C. Novi Sad. Novi odbor: pretsednik Dr. Branislav Borota, tajnik Dr. Mirko Balabušić.

Predavanje: Ivković: »Štamparska preduzeća u Jugoslaviji i njihovo sadašnje stanje«. Dr. Matić: »O vatrogastvu i odbrani gradova od napada iz vazduha«. (I deo).

O prazniku »vrbice« odenuo je klub o svom trošku 10 siromašne dece osnovnih škola.

Klub je preuzeo inicijativu za osnivanje kluba u Velikoj Kikindi.

Za nevoljne sabrano Din 461.50.

R. C. Osijek. Nova uprava: pretsednik Dr. Prokopije Uzelac, tajnik Rudolf Knežević. Dr. Pinterović referisao je o svom putu u London prigodom pogreba Kralja Gjura V., a Dr. Batori o operacijama pomlađivanja.

Za nevoljne sabrano Din 666.—.

R. C. Pančevo. Branković Damjan održao je predavanje: »Privredna kriza i preorijentacija država«. Tom prigodom bilo je i 24 gostiju nerotara iz Beograda i Pančeva.

Klub je priložio Din 300 za zimsku pomoć.

Za nevoljne sabrano Din 371.—.

R. C. Sarajevo. Nova uprava. Pretsednik: Ivo Vranić, tajnik Dr. M. Papo. Održana predavanja: Dr. Milan Ulmanski: »Sa puta po Španiji, Francuskoj i Austriji«. Aron Alkalaj, R. C. Beograd: »Imobilijarna kriza«.

Za nevoljne sabrano Din 497.—.

R. C. Slavonski Brod. Predavanja: Ing. Oto Kaan: »O parnim kotlovima novijeg sistema i kapaciteta u odnosu pram starijim tipovima«. Dr. E. Kovačić: »Higijena u Sl. Brodu«, Ing. Švigel: »Upotreba motornih kola na našim željeznicama.

Za nevoljne sabrano Din 480.—.

R. C. Skoplje. Nova uprava: pretsednik Moric Alkalaj, tajnik Milan Čemerikić.

Klub je prisustvovao u većem broju Charter-slavi R. C. Leskovac.

Održana predavanja: Janko Vukičević: »O pamuku« i nerotar Djuro Mikijelj: »O petroleumu«.

Pretsednik čehoslovačke republike odlikovao je braću Josipa Mihajlovića ordenom Belog lava III. reda i prof. Fr. Mesesnela istim ordenom IV. reda.

Za nevoljne sabrano Din 300.—.

R. C. Split. Održao je 25 marta Čehoslovačko veče. Prisustvovali su kao gosti Konzul Č. S. R. Dr. Vlado Smolčić i više uzvanika.

U govorima i predavanjima isticalo se bratstvo i veze naših naroda u prošlosti i sadašnjosti.

Predavanja: Dr. M. Abramović: »Muzej Princa Pavla«; Dr. Šoljan: »O životnim uslovima u moru«; Dr. Smolčić (Čehoslovački Konzul kao gost): »O čehoslovačkoj republici«; Arh. J. Kodl, nerotar: »O arhitekturi«.

Za nevoljne sabrano Din 256.—.

R. C. Subotica. Nova uprava, Pretsednik Vilim Conen-Jakobčić, tajnik Desider Roth.

Klub se u martu bavio međunarodnim služenjem naročito odnosima našeg distrikta sa austrijskim i mađarskim klubovima.

Akcija kluba za zimsku pomoć je završena, te je ukupno u nju utrošeno Din 20.654.—.

Klub pomaže jednog talentiranog violinistu.

R. C. Sušak. Nova uprava: predsednik Dr. Niko Bonetić, tajnik Dr. Viktor Ružić.

Referati. Gjuro Ružić: »Gradnja narodnog doma u Sušaku«; Švr-ljuga Božidar: »O današnjoj situaciji u pomorstvu«; M. Smokvina: »O brošuri Starea«, »Naši gospodarski odnosi sa Čehoslovačkom«.

Za nevoljne sabrano Din 450.—.

R. C. Šibenik zadržao je dosadanjeg pretsednika i tajnika za buduću godinu.

R. C. Varaždin. Nova uprava: pretsednik Dr. Alfred Leitner, tajnik Josip Kauf. Predavanja: Kauf Josip: »Razduženje seljaka, sanacija banaka i zaštita ulagača«, Ing. Leskovar: »Nešto o modernoj rasvjeti«.

R. C. Vršac. Predavanja: Ing. Kron: »Društvo Fruška Gora«; Milošević: »Bilanz Narodne Banke«; Ing. Kron: »Pojmovi elektriciteta, delatnost struje, obračun energije i tarifna politika za prodaju struje«; Rastädter: »Razvitak farmaceutike«; Langer: »Vreme kao naše najdragocenije dobro«.

Za nevoljne sabrano Din 208.—.

R. C. Vukovar. Održano je više kratkih referata o komunalnim i socijalnim pitanjima.

Izabrana je nova uprava: predsednik Wachsler Manfred, tajnici Maksimović Tomo i Depolo Ivo.

R. C. Zagreb izabrao je novu upravu, pretsednik Dragan Tomljenović, tajnik Ing. Vladimir Žepić.

Održana predavanja: Dr. Poduje: »Uslovi razvitka rotarskog pokreta u Sjedinjenim Državama«; Dr. Zoričić: »Upravno sudovanje«; Tomljenović: »Fabrikacija fotografskog papira«; Bauer: »O socijalnom osiguranju priv. namještenika obzirom na društvo Merkur«.

Za nevoljne sabrano Din 920.25.

R. C. Zemun. Održano predavanje Stevan Mavrenović: »Plovni Dunav«.

Za nevoljne sabrano Din 240.—.

PRISUSTVOVANJE NA KLUPSKIM SASTANCIMA

Izveštaj za mesec mart 1936.

Redni broj	IME KLUBA	Broj članova koncem meseca	Broj održanih sastanaka	Prosečni broj članova	Prosečni broj prisutnih članova	Prosečni mesečni procenat	Sastanci sa 100%	Primedba
1	Bačka Topola	19	5	19.00	14.40	75.79		
2	Banja Luka	15	4	15.00	10.25	68.33		
3	Beograd	54	5	53.80	33.80	62.82		
4	Bitolj	22	4	20.00	15.00	75.00		
5	Dubrovnik	20	4	20.00	15.50	77.50		
6	Karlovac	19	4	19.00	14.50	76.31		
7	Leskovac	20	4	20.00	13.50	67.50		
8	Ljubljana	40	3	40.00	28.66	71.80		
9	Maribor	35	5	35.00	28.20	80.35		
10	Novi Sad	34	4	34.00	25.25	74.26		
11	Osijek	28	4	27.50	25.25	91.81		
12	Pančevo	26	4	26.00	21.25	81.73		
13	Sarajevo	22	5	22.00	15.80	71.82		
14	Skoplje	27	4	27.00	20.00	74.07		
15	Slavonski Brod	16	5	16.20	15.60	96.29	2	
16	Split	17	4	17.00	15.25	89.70	2	
17	Subotica	26	4	26.00	17.25	66.35		
18	Sušak	27	3	26.33	20.66	78.48		
19	Šibenik	17	3	17.00	12.33	72.56		
20	Varaždin	22	4	22.00	19.25	87.27		
21	Vršac	21	5	21.00	15.60	74.28		
22	Vukovar	17	5	17.00	15.40	90.59	1	
23	Zagreb	48	5	48.00	35.40	73.75		
24	Zemun	24	4	24.00	19.75	82.29		
Ukupno:		616	101	612.83	467.85	1.860.65	5	
Prosečno:				25.53	19.48	77.52		

Glavni i odgovorni urednik: dr. Viktor Ružić, Sušak, Strossmayerova ul. 12.

Tisak: Primorski Štamparski Zavod, Vladimir Devčić - Sušak.

Željezničku povlasticu od 50% od normalne vozne cene u odlasku i povratku uživaju učesnici Distriktne Konferencije u Dubrovniku.

Učesnici kako iz naše države, tako i iz inostranstva će na osnovu legitimacije koju se može dobiti kod R. C. Dubrovnik a koju će ispuniti vlastiti klub kupiti polovinu vozne karte do Dubrovnika, Splita ili Sušaka i legitimaciju Obr. K. 13.

Ova legitimacija ima se na polasku prikazati na kasi željezničke stanice radi potvrde.

Pri povratku će učesnik — pošto je pribavio potvrdu na legitimaciji o učestvovanju na kongresu — kupiti kartu sa popustom od 50% normalne vozne cene do svoje stanice polaska.

Povlastica važi za polazak od 25 aprila do 2 maja zaključno, a za povratak od 2 maja do 15 maja zaključno.

Odsustvo državnim činovnicima koji sudeluju na konferenciji u Dubrovniku odobrio je g. pretsednik ministarskog saveta rešenjem Ad. br. 1938 od 2. IV 1936.

Salvator čaj

ZA MRŠAVLJENJE, ČISTI KRV, POPRAVLJA
APETIT, UREDJUJE MENSTRUACIJU
CIJENA KUTIJI SA UPUTOM DINARA 14

STARA SALVATOR APOTEKA - OSIJEK I.
TRG KRALJA PETRA

HERMINA WEISS

(VLASNIK: DIPL. ING. VILIM WEISS)

(INHABER: DIPL. ING. WILHELM WEISS)

(OWNER: DIPL. ING. G. WEISS)

NOVI SAD

Bojadisanje tkanina i apretura

Textil - Färberei und Appretur

Dyeing & Dressing

**PREKOMORSKA
PLOVIDBA D. D.
SUŠAK**

Brz.: Prekomorska
Telefon broj 1-54
Tomislavova 1

///

Saobraćaj prvoklasnih
teretnih parobroda
na sve strane svijeta

ZA KOPIJE I POVEĆANJA

A G F A

FOTOGRAFSKI PAPIR

AGFA-LUPEX

PAPIR ZA AMATERE SA
VELIKIM ZAHTJEVIMA

AGFA-LUPEX Chamois smeđi
SPECIJALNI PAPIR SA ŽI-
VIM SMEDJECRNIM TO-
NOM SLIKE

AGFA-VERDEX PAPIR

KOJA IZRAVNO ZELE-
NO RAZVIJA

AGFA-BROVIRA PAPIR

ZA POVEĆANJA
(4 GRADACIJE)

**HOTEL
ESPLANADE
ZAGREB**

Prvorazredna kuća
Sjedište Rotary
Cluba Zagreb

ZORKA

PRVO JUGOSLAVENSKO
DRUŠTVO ZA KEMIČKU
INDUSTRIJU NA DIONICE

SUBOTICA

PROIZVODI:

MODRA GALICA (PLAVI KAMEN)
SUMPORNA KISELINA - PUŠLJIVA
SUMPORNA KISELINA - UMETNO
GNOJIVO - SRETSIVA ZA
ZAŠTITU BILJA - SRETSIVA ZA
PODRUMARSTVO - GLAVBEROVA
I GORKA SO

**GODIŠNJI KAPACITET
10.000 VAGONA**

ZORKA

FIRST YUGOSLAVIAN
COMPANY FOR CHEMICAL
INDUSTRY LTD.

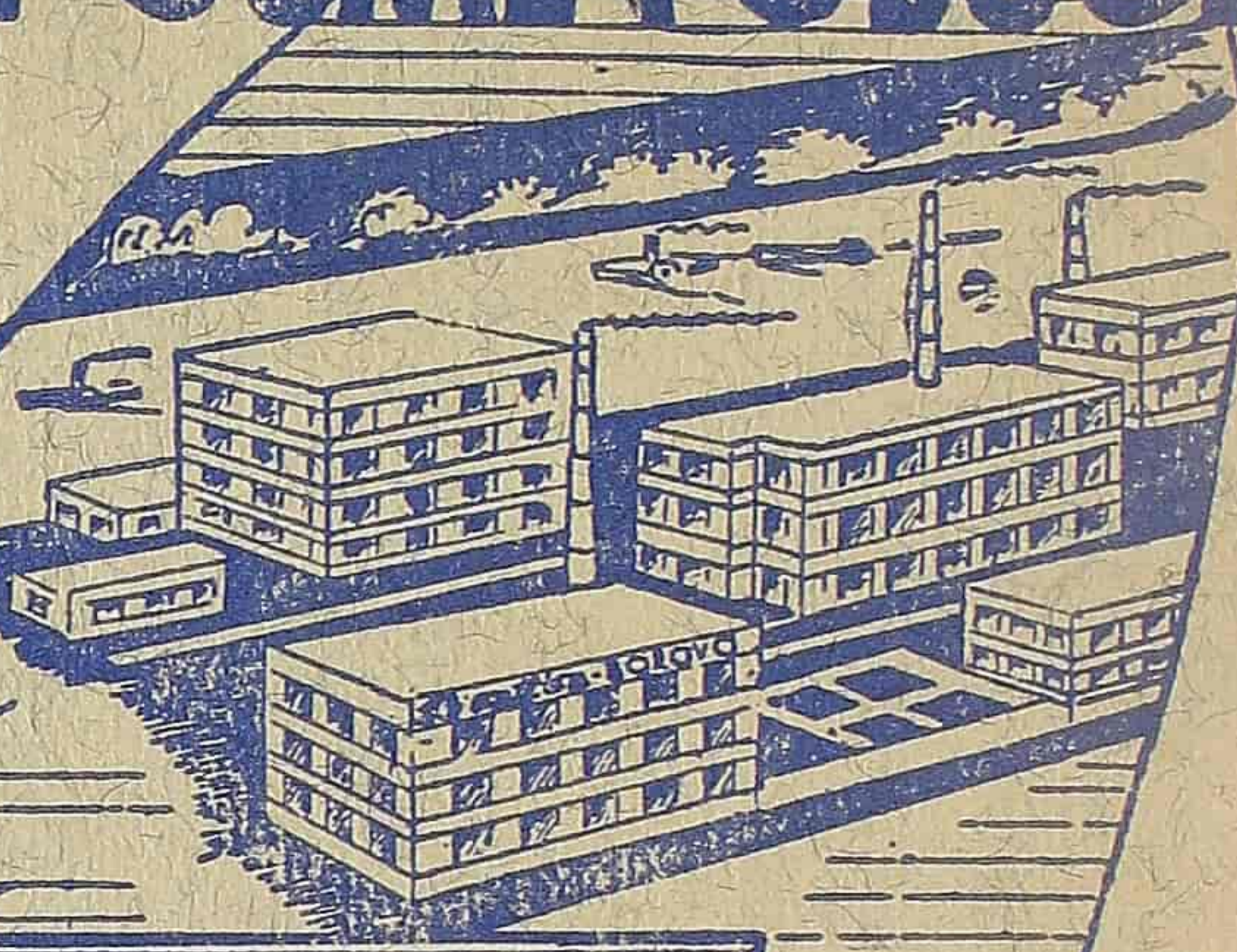
SUBOTICA

PRODUCTS:

COPPER SULPHATE - SULPHURIC
ACID AND OLEUM - ARTIFICIAL
MANURES - AGRICULTURAL
PREVENTATIVE PREPARATIONS
- CHEM. PREPARATIONS
FOR CELLARAGE PURPOSES -
SODIUM SULPHATE - SULPHATE OF
MAGNESIA

**CAPACITY: 10.000 WAGONS
YEARLY**

NAJVEĆE JUGOSLAVENSKE TVORNICE GUME I OBUĆE

400
VLASTITIH
PRODAVAONICA

3000
SARADNIKA
PROIZVODI NEDELJNO

100.000
PARI DOBRIH I
JEFTINIH CIPELA

Bata